

UNI JA KUOLEMA

Painettu 1944
Tampereen Työväen Kirjapainossa

UNI JA KUOLEMA

PEKKA ERVASTIN ESITELMÄT
JYVÄSKYLÄN
KESÄKURSSEILLA V. 1933

HELSINGISSÄ 1944
RUUSU-RISTI

I

Arvoisat ja rakkaat kuulijat! Aikomukseni on tänään ja, jos aihe vaatii, lähitulevina iltoina puhua vähän unennäöstä ja nukkumisesta. Joku teistä voi ehkä ajatella, että nyt, kun on näin kaunis kesä ja kun aivan luonnostaan elämme tämän näkyvän maailman lumoissa, eikö silloin sellainen aihe kuin »nukkuminen ja unennäkö» sopisi paremmin pohdittavaksi talvella, jolloin saatamme suuremmalla syyllä kääntää huomiomme siihen sisäiseen maailmaan, johon meidän unemme kuuluvat. Mutta koska emme ainoastaan talvella, vaan myös kesälläkin nukumme ja näemme unia, niin tämä aihe »unennäkö ja nukkuminen» ei ole vieraampi meille kesällä sen enemmän kuin talvellakaan. Ainahan meidän täytyy nukkua ja aina me myöskin näemme unta. Se kuuluu jokapäiväiseen elämäämme, oli kesä tai talvi.

Jos käänän ajatukseni taaksepäin viime vuosisadan viimeiseen neljännekseen, omaan lapsuuteeni ja nuoruuteeni, niin aina unista ja unennäöistä hieman olkapäitä kohauttaen sanottiin – ruotsiksi: »Drömmar som strömmar» –: unet kulkevat kuin virtaava vesi, eivät pysähdy mihinkään, ei tiedetä minne ne menevät, mistä ne tulevat. Sillä tavalla sanoivat nuoruudessani viisaat, järkevät ja asiaa tutkivat ihmiset. Mutta kun satuin katsomaan kulissien taakse, huomasin, että ainakin naiset olivat erittäin huvitettuja unien näkemisestä ja ennen kaikkea niiden selittämisestä. En tiedä oliko kotia, missä ei olisi ollut unikirjaa, viisauden tyhjentyvätöntä lähdeettä, joka avattiin aina, kun oli nähty unta yöllä. Jotkut vanhat tantit olivat niin kokeneita ja viisaita, ettei heidän tarvinnut avata unikirjan viisaita lehtiä, vaan he tiesivät itsestään, mitä unet merkitsivät. Muistan, kuinka lapsuudessani sanottiin: tänään näin unta kuolleesta sukulaisestani: tulee varmaan sadetta. Tuollaiset toinen toistaan salaperäisemmät selitykset olivat asiaankuulumattomia minun mielestäni. Mutta ne kiinnostivat suurenmoisesti silloin ihmisten huomiota. Oppineet ihmiset tietysti eivät panneet arvoa itse unien näkemiselle, mutta kaikkien oppineiden mielestä tuo yöllinen aika, jolloin ihminen, niinkuin sanottiin, makasi tajuttomana vuoteessaan, meni hukkaan. Ei tietysti hukkaan ruumiilliselta kannalta, sillä olihan nukkuminen välttämätöntä ruumiille. Ilman unta siinä merkityksessä ei ihminen voinut elää. Hänen ruumiinsa kaipasi lepoa ja unta. Ei riittänyt vain se, että ihminen oli pitkällään vuoteessa, vaan hänen täytyi nukkuakin saadakseen lepoa. Vaikka olisi voinut luulla, että ruumis sillä tavalla levätessään saikin lepoa ja virkistyneenä saattoi nousta, niin asia ei kuitenkaan ollut sillä tavalla, vaan kaikki myönsivät, että ihminen ei tule toimeen ilman unta. Ei pelkkä makaaminen tuota kylliksi lepoa. Ja se oli harmittava asia, se nukkuminen, sillä silloinhan ihminen kadotti tajuntansa muutamaksi tunniksi yöllä – salaperäinen ilmiö. Mutta ei kukaan ihmetellyt sitä, että hän nousi taas seuraavana aamuna omana itsenään. Hän oli kuitenkin yhtäkkiä olemassa, syntyi kuin uudestaan eloon seuraavana aamuna, kun hän oli nukkunut yönsä rauhassa. Tämä oli hieman harmittava ja hämäreperäinen asia. Mutta koska jokainen tiesi, että niin oli, ei kenenkään tarvinnut vaivata päätään sillä. Pääasia oli, että ihmisen ruumis sai levätä nukkuessaan ja nousi virkistyneenä. Mutta missä oli tajunta? Kyllä se jollakin tavalla oli olemassa, koska se nousi seuraavana aamuna. Mutta niitä asioita ei voinut pohtia; ei niistä voinut mitään tietää. Paras oli tyytyä tosiasioihin ja pitää huolta, että elimme hereillä ollessamme niin hyvin kuin mahdollista. Mutta kun kysyin: missä minä sitten itse olin, kun ruumiini nukkui? – ei kukaan voinut vastata. Sanottiin vain, että. . . niin niin, sinä nyt nukuit – ja se oli riittävä selitys. Mitä se nukkuminen sitten oli, se jäi yhtä suureksi salaisuudeksi, mutta parempaa selitystä ei kukaan voinut antaa. Senpätähden oli luonnollista, että oppineet ja järkevät ihmiset eivät panneet unille, joita nähtiin juuri herätessä, mitään painoa. Oikeastaanhan sitä ei voinut tietää, näkikö ihminen pitkin yötä unta, joskin herätessä tuntui, että koko yön oli nähnyt unta. Eihän sitä voinut tietää, sillä unet eivät kuitenkaan tavallisissa oloissa olleet niin pitkiä, ettei niitä olisi voinut nähdä juuri herätessä. Joku täti saattoi kyllä sanoa: katso, kuinka sataa, ja minähän näin unta kuolleesta. – Kuinka toisenlaista on nyt. Asiat ovat muuttuneet. Ihmisten näkökanta on toinen nyt. Me voisimme sanoa, että ne, jotka kohauttavat olkapäitään unennäölle ja unille, ovat yhtä tietämättömiä nykyisistä olosuhteista ja saavutuksista

kuin ne, jotka kivenkovaan väittävät, että ihmisen tajuntaa ei ole olemassakaan nukkuessa. Sillä tiedämme kaikki, että meidän aikanamme ovat psykologit, lääkärit ja tutkijat tulleet siihen tulokseen, että se aika, jonka me kulutamme nukkuessamme, on tärkeä aika, että se ei missään suhteessa kulu hukkaan, ei missään suhteessa ole tajutonta aikaa siinä merkityksessä, että tajuntaa ei olisi ollenkaan, vaan pikemmin se on alitajunnan aikaa, joskin monet filosofit nimittävät sitä tajuttomuudeksi. Aina siitä saakka, kun wieniläinen professori Freud esitti teorian psykoanalyttisesta menetelmästä ja teorian sielukäsityksestä ja unen selityksestä, nykyaikaiset lääkärit ovat kääntäneet huomionsa unennäköön ja nukkumiseen, ja ovat käsittäneet, että sekin, nukkumisaika, on sangen huomattava osa ihmisen elämästä, sillä sillä ajalla tapahtuu paljon hänen elämässään, jos ei suorastaan ruumiillisessa, niin hänen sielullisessa elämässään. Sillä nämä psykologit, nämä tieteelliset tutkijat, ovat tehneet sen merkillisen havainnon, että ihmisen sieluun – jos tahdomme käyttää sitä nimitystä, sillä sitä nimitystä eivät kaikki ehkä tahdo käyttää, koska siihen liittyy liian konkreettista; sen tähden he puhuvat vain tajunnasta mieluummin – eli tajuntaan ei kuulu ainoastaan tämä päivätajunta, joka ilmenee meidän aivojemme kautta päivällä, kun olemme hereillä, vaan meidän sielumme sisältöön, tajuntaan, kuuluu myöskin se suuri tajunnan puoli, jota he nimittävät tajuttomuudeksi, ja toiset voivat nimittää sitä alitajunnaksi. Ja tämä alitajunta on paljon suurempi kuin ihmisen päivätajunta. Jos ajatellaan, että ihmisen tajuisuutta kuvataan ympyrällä, niin päivätajunta siinä ympyrässä on jokin sektori, vain osa itse ympyrästä, josta suurin osa jää alitajuntaan, tajuttomuuteen. On kuin kynnyksellä oleva päivä- ja alitajunnan välillä. Kynnyksellä erottaa ne niin toisistaan, että ihmisen täytyy kulkea tuon kynnyksen yli, joko tajuttomuudesta päivätajuntaan tai päivätajunnasta tajuttomuuteen, mikä tajunnan muoto kuuluu hänen omaan minuuteensa, hänen omaan inhimillisyyteensä. Sentähden hän itse ihmisenä, sielullisena, tajuisena olentona on paljon suurempi kuin hänen päivätajuntansa. Ja nyt ovat psykologit tulleet siihen kokemukseen, että ihminen nukkuessaan siirtyy päivätajunnasta alitajuntaan, mutta että siinä tapahtuu sama prosessi kuin päivätajunnassa, aivoissa. Ja sentähden tuo nukkuminen, jolloin ihminen ei ole päivätajuisesti itsetietoinen, on vähintään yhtä tärkeä kuin päivätajuinen elämä, siitä yksinkertaisesta syystä, johon psykologit ja tutkijat ovat tulleet, että päivätajunnassamme me verrattain harvoin olemme niin täydellisesti itsemme herroja, että voisimme hillitä tai määrätä tunteitamme ja ajatuksiamme. Ne riippuvat meistä jollakin tavalla, mutta me emme voi valita, mitä tahdomme esimerkiksi ajatella. Ajatukset heräävät ulkonaisista aistihavainnoista, mutta myöskin jostakin sisäisestä maailmasta, ja tunteita voi tulla niin voimakkaasti alitajunnasta, että ne voivat hallita koko elämäämme. Meidän päivätajuinen elämämme kuluu suurimmaksi osaksi niiden tunteiden ja ajatusten merkeissä, jotka tulvivat meihin meidän alitajunnastamme. Me emme ole itsemme herroja. Tuo alitajunta pakottaa meitä työhön, ja ajatukset tunteina hallitsevat meidän toimintaamme näkyvässä maailmassa. Tuo alitajunta on kuin suuri moottori, joka panee meidät liikkeelle. Sentähden nukkuminen ja unennäkö onkin mitä tärkeintä, usein suuri tekijä meidän elämässämme. Jos juuri ei unennäöt – nehan ovat heijastuksia alitajunnastamme – niin kuitenkin nukkuminen, jolloin meidän tajuntamme on hävinnyt tajuttomuuteen, on tärkein, sillä meidän päivätajuntamme tuo siitä alitajunnasta kaikenlaista, joka tulee näkyviin sitten päivällä meidän harrastuksissamme, haluissamme, intohimoissamme. Ihminen saa elämälleen kuin itsestään kuvan, sisällön – juuri omasta alitajunnastaan. Minkä tähden ihminen jaksaa elää? Ei hän voi sitä selittää aina itselleen. Jos hän ajattelisi, että elän sitä ja sitä varten, niin hän huomaisi, että senkin takana voi olla jokin salaperäinen tunne-elämä. Muistan, kuinka nuoruudessani oli kovin vaikeaa, kun tulin totuudenetsijäksi ja kysyin toisilta ihmisiltä, mitä tämä elämä on, ja kukaan heistä ei osannut vastata. Ja ajattelin: tämä on ihmeellistä; ei kukaan ihminen tiedä, mitä varten hän on olemassa, ja kuitenkin hän puuhaa niin tärkeänä tässä elämässä. Tunsin, että minulla ei ollut mitään erikoista halua tähän elämään. En löytänyt himoa, intohimoa, paheita jne., joiden nojalla olisin halunnut elää. Olisin tahtonut häipyä olemattomiin. Tämä johtui tietysti siitä, että alitajuntaani tuli totuudenetsinnän halu. Ja kaikki lähimmät sukulaiseni ihmettelivät ja olivat pahoillaan ja sanoivat: mitä tuo tuollainen on; ei ihminen voi totuutta löytää ja tietää; ihmisen täytyy uskoa vain. – Ajattelin: jos ihmisen täytyy uskoa hölynpölyä, puuhata, toimia, nukkua, syödä, löytämättä sisältöä tähän kaikkeen, on parempi kuolla pois tästä elämästä. Sanoin itselleni kerran: nyt, jos en saa tietää, mitä tämä elämä on, ja onko tässä sisältöä, menen mereen. En päättänyt hetkeä, milloin menisin, mutta menen, jos en saa tietää, mitä varten olen olemassa. Mikään ei huvittanut minua enää. Ja silloin asia tietysti ratkesi niin, että sainkin tietää, mitä elämä on ja mitä varten minä ja muut olemme olemassa. Ja ymmärsin, että siihen

kohtaan täytyy jokaisen joskus tulla. Ja ymmärsin, että kaikki ne ihmiset, joilta kysyin mitä varten olen olemassa, ja jotka eivät osanneet mitään järkevää vastausta antaa, eivät olleet tehneet vakavasti sitä kysymystä. He eivät olleet asettaneet kaikkeansa vaa'alle ja sanoneet Jumalalle: nyt taistelen sinun kanssasi. Minä olin liian äkkipikainen nuoruudessani; nyt ymmärrän paremmin ihmisiä. Mutta tein sellaisen jyrkän päätöksen elämässäni. – Tämä meidän alitajuntamme on se moottori, joka pakottaa meidät olemaan olemassa ja toimimaan määrättyllä tavalla tässä elämässä. Nyt on tieteelliselläkin taholla huomattu, kuinka tärkeää meidän nukkumisemme ja unielämämme on.

Koettakaamme nyt valaista tätä asiaa meidän teosofis-okkultiselta kannaltamme. Tarkoitin silloin myös valaista tätä kysymystä siltä kannalta, jonka olen sitten elämäni varrella huomannut oikeaksi, joka tähän mennessä on tyydyttänyt minua. En löydä nyt sen pätevämpää ja selvempää kantaa. En tahdo sanoa, että se olisi lopullinen; ihmisen tieto laajenee. Mutta kymmeniä vuosia olen vatvonut tätä ja ymmärtänyt, että se on oikea kanta. Kun siis tahdomme lähteä sitä kantaa tarkastamaan, niin meidän tulee muistaa, kuinka kristikunnan suuri apostoli Paavali jakoi ihmisen olemuksen kolmeen puoleen. Hän sanoi: »Ihminen on ruumis, sielu ja henki.» Eikö tämä ole ihmeellistä! Se oli minusta kovin ihmeellistä. Olen käynyt koulua, tutkinut yliopistossa, puhunut monen viisaan kanssa. . . kukaan ihminen ei tiennyt sitä, että ihminen on kolmijakoinen. Kaikki myönsivät kyllä, että ihminen on ruumis ja sielu. Oppineet sanoivat, että hänessä on sieluelämä. Eivät he myöntäneet, että sielu oli jotakin erikoisesti, vaan se oli ruumiista riippuvainen. Mutta Paavali sanoo: ruumis, sielu ja henki; ja se näkökanta on minusta aivan paikkansa pitävä. Sitten vielä huomaamme, kun tutkimme asiaa, että tuo Paavalin nimitys »ruumis» käsittää kaksi asiaa, ja tuo Paavalin nimitys »sielu» käsittää myös kaksi asiaa, ja Paavalin nimitys »henki» voi käsittää kolmekin asiaa, koska puhutaan myöskin Jumalan kolminaisuudesta. Mainitaan Jumalan kaikki kolme olemuspuolta ja sanotaan, että ihmisen henki on juuri Jumalasta lähtenyt, ja ihmisen henki tutkii Jumalan hengen syvyyksiä. Ihminen on heijastus Jumalan kolmiyhteydestä. Siten saamme seitsemän olemuspuolta ihmisessä, mutta me voimme yhdistää ne kolmeksi: ruumiiksi, sieluksi ja hengeksi. Ja kun tahdomme ryhtyä tarkastamaan, mitä tältä ihmisen kolminaisuuden kannalta on nukkuminen ja unennäkö, sillä muulla tavalla emme pätevästi voi selittää nukkumista ja unennäköä kaikissa sen eri vivahteissa, niin otamme ensin ihmisen ruumiillisen olemuspuolen. Sitähän meidän fysiologimme, psykologimme ja psykoanalytikkomme ovat tutkineet. Jos etenkin fysiologeilta kysymme, mitä nukkuminen on, he sanovat, että nukkumisen edellytys on, että ihmisen ruumis kaipaa lepoa; nukkuminen on tietysti sitä, että ihmisen ruumis laskeutuu vuoteeseen tai vaikka istuu, mutta sitten luonnollisella tavalla pääsee päivätajunnastaan siten, että liika veri – nukkumisen kannalta – poistuu aivoista. Mihin se veri poistuu? Se virtaa alaspäin. Ensimmäisistä aivoista pikkuaivoihin, niskaan päin ja sitten ehkä selkärankaa pitkin alaspäin. Ihminen ei voi nukkua, jos hänen aivonsa ovat täynnä verta niinkuin päivällä. Tiedämme, että meidän aikamme suuria hermotauteja on nukkumattomuus. Se vaivaa ihmisiä ei normaali-ihmisiä. Mutta meidän kulttuurimme on vienyt siihen, että monen ihmisen on vaikea nukkua. Hänen aistimuksensa päivällä ovat olleet monet. Ne aivan vilisevät aivoissa. Verta on noussut hänen isoihin aivoihinsa. Ja jos ihmisellä on huolia, niinkuin nykyisellä kulttuuri-ihmisellä on, niin se merkitsee, että jokin ajatus on kuin kiintoajatus, sillä joskin hänellä on kaikenmoisia ajatuksia pitkin päivää, eivät ne ole niin vaikeita kuin jokin huoli, kiintoajatus: »Kuinka saan rahaa tuohon vekseliin, joka lankeaa ylihuomenna, kuinka saan rahaa korkoihin. . .» – Tuollainen ajatus esimerkiksi vaivaa meitä. Se merkitsee silloin, että verta on meidän päässämme, ja se ei tahdo siitä virrata pois. Kun otamme unilääkkeitä, saamme sen vihdoinkin virtaamaan, jos emme ole liian kiihoittuneita. Jos olemme liian rasittuneita, ei unilääkekään tahdo auttaa. Silloin aivot ovat hereillä, ihminen on rauhaton eikä pääse pois itsestään. Se on tavallista meidän ajanamme. Ja jos katsomme, mitä ihmisen ruumis vaatii, että veri pääsisi pois aivoista, huomaamme tietysti sen vaativan, että veren pitäisi luonnollisella tavalla päästä virtaamaan alaspäin. Jos jalat ovat kylmät, niitä täytyy lämmittää. Englannissa pidetään aina lämpimiä ruukkuja, joissa on kuumaa vettä, jalkopäässä vuoteessa. Se vetää veren alaspäin aivoista. Me tiedämme, että erikoisen hyvä peite vaikuttaa saman. Mutta sitten on myöskin huomattava, että jos peitämme itsemme liian lämpimästi, emme saa silloinkaan verta pois aivoista; emme myöskään, jos liian huonosti peitämme itsemme, niin että ruumistamme rupeaa palelemaan. On löydettävä kultainen keskitie: että peite on niin lämmin, että se vetää veren pois aivoista. Pieni jalkakylpy on myöskin hyvä. Nukkuminen alkaa siis itsestään sillä tavalla, että veri

virtaa aivoista ja vuotaa alaspäin pikkuaivoihin ja selkärankaan. Silloin ihminen nukkuu, menee tajuttomaksi. Hän ei tiedä, mitä tapahtuu.

Sitten taas, kun tarkastamme fysiologiselta kannalta, joka on tuttu kaikille nykyajan tutkijoille, heräämisen hetkeä, niin ihmisen minätajunta, joka on ollut alhaalla suuren tajuttomuuden yhteydessä, ihmisen sielun suurimman puolen yhteydessä, nousee taas ylöspäin, kunnes se tulee isoihin aivoihin, ja ihminen herää. Ja silloin – niin sanovat meidän tiedemiehemme – ihminen näkee kaikenlaisia unikuvia aivoissaan. Ne ovat johtuneet tietysti niistä kuvista, jotka on saatu päiväajunnasta, ja kun ihminen herää, hän joutuu yhteyteen joidenkuiden määrättyjen kuvien kanssa, jotka kuuluvat hänen päiväajuisen elämänsä muistiin. Mutta myöskin hän saattaa ottaa alitajunnastaan mukaansa joitakin vaikutelmia, ja ne voivat ilmetä erilaisten symbolisten unien muodossa.

Psykoanalytikot – esimerkiksi Freud – sanovat, että ihmisen tunne-elämä on yhteydessä ihmisen sukupuolielämän kanssa. Alitajunnassa – sanovat he – piilevät sisäiset, salaiset harrastuksemme, himomme ja halumme, ja ne tulevat näkyviin unissa. Ja psykoanalytikot, jotka ajattelevat, että kaikki unet ovat yhteydessä alitajunnan kanssa, alitajunta taas sukupuolielämän kanssa, sanovat, että kaikki unet tuovat ilmi jotakin sukupuolista halua tai pelkoa. Pelko on halun vastakohta; vaikka oikeastaan sekin on salattua halua. Jos ihminen kertoo unensa esimerkiksi tuolle Freudille, selittää hän: vai sellainen halu on teissä; se tulee näkyviin tuossa unessa. – He eivät selitä kuolleitten näkemistä sateeksi, vaan heillä on paljon pirullisempia selityksiä. Ja sillä tavalla he voivat saattaa ihmisen, jonka he saavat käsiinsä, surulliseksi ja onnettomaksi. Mutta he voivat myöskin auttaa usein. Ihmistä esimerkiksi voi vaivata alitajunnassa sukupuolinen halu, joka joskus pilkistää päiväajuntaankin. Hän ihmettelee: kuinka minussa voi olla sellainen halu? Psykoanalytikko tutkii häntä. Hän sanoo jonkin sanan ja kysyy sitten: mitä ajatuksia tämä sana herättää? Ja toisen pitää heti sanoa sana, joka nousee mieleen. Sitten hän sanoo toisen sanan jne. Ja sitten hän kysyy: mitä unta te näitte viime yönä? Tutkimus voi kestää monta päivää. Hän saa potilaan kertomaan kaikenlaisia muistoja. Esimerkiksi hänen varhaisesta lapsuudestaan hän kaivaa esille muiston, joka näyttää tapauksen, jolloin tuollainen halu herätettiin. Ehkä se oli viaton leikki; ehkä toisen ihmisen kohtaaminen; ehkä opetus, jonka vanhempi ihminen on saanut aikaan. Ja nyt kun potilaille selitetään: tuossa on syy; ajatelkaa pois tuo syy, – hän voi päästä silloin koko tuosta sielullisesta painajaisesta. Psykoanalytikot ovat auttaneet monta ihmistä. Freud käytti hypnoosiakin ennen. Onhan psykoanalyttikkojen kesken myös tutkijoita, jotka eivät ajattele niinkuin Freud ihmisen sisintä pyrkimystä sukupuoliseksi, vaan niinkuin sveitsiläinen Jung nimittävät sitä voimaa, mikä ihmisessä on, itse elämisen haluksi, jolla on erilaisia vivahtuksia. Mutta itse asiassa nämä nykyiset psykoanalytikot ovat tulleet siihen, että ihmisen unennäkö on erikoisen tärkeä asia ihmisen elämässä.

Kun me menemme vielä pitemmälle ja katselemme, mitä nukkuminen on, niin huomaamme, että Paavalin »ruumis»-käsite jakautuu kahtia. Hänessä on kuin kaksi ruumista. Tämä fyysillinen ruumis on kylläkin yksi, mutta siinä on kaksi puolta. Siinä on tämä näkyvä puoli ja sitten näkymätön puoli. Tavallisesti teosofisessa kirjallisuudessa nimitetään näkyvää puolta karkeaksi fyysilliseksi ruumiiksi ja näkymätöntä puolta eetteriruumiiksi. Kun tarkastamme, mitä tapahtuu ihmisen nukkuessa, näemme, että on totta, että veri virratessaan pois aivoista vapauttaa tajunnan. Mutta tajunta ei siirry olemaan pikkuaivoissa ja selkärangassa, vaan siirtyy vähän ulkopuolelle ruumista, näkymättömään puoleen, eetteriruumiiseen; eikä pysähdy siihenkään, vaan lähtee pois siitäkkin; ja fyysillinen ja eetteriruumis jäävät vuoteeseen makaamaan. Ihmisen tajunta lähtee molemmista pois. Kun kiinnitämme katsemme fyysilliseen eetteriseen ruumiiseen, huomaamme, että juuri tuossa eetteripuolella – eetteriruumis on vähän ulkopuolella fyysillistä ruumista joka puolella ja jää siihen fyysillisen ruumiin kanssa makaamaan – on tajunta. Se ei ole ihmisen minätajunta. Se – hänen sielunsa ja henkensä, niinkuin Paavali sanoo – on siirtynyt pois ruumiista, mutta eetteriruumiiseen jää jonkinlainen tajunta. Ei ole mitään tässä maailmassa ilman tajuntaa. Jos jokin jää ilman tajuntaa, se haihtuu olemattomiin. Jos ihmisen fyysillinen ruumis jää ilman tajuntaa, haihtuu se haudassa tai krematoriossa. Samoin on laita eläimen ruumiin, kukan tai minkä muun suhteen tahansa. Me ymmärrämme, että jotakin elämää on sen yhteydessä; tajunta on aina takana. Niin kauan kuin kukka elää,

siinä on tajunta. Katsellessamme esimerkiksi maapalloa, kiviä ja maamuodostumia, ajattelemme, että ne ovat ilman tajuntaa. Jos ne olisivat ilman tajuntaa, ei maapallo pysyisi pyöreänä ja ehjänä. Muuten se olisi ruumis, joka hajoaisi alkuosiinsa. Ei luonnossa ole kuollutta paikkaa. »Kuollut» merkitsee, että elämä ja tajunta on poissa tuosta muodosta. Mikään muoto, joka on olemassa, ei ole ilman tajuntaa ja elämää. Sen huomaamme, kun tutkimme nukkuvaa ihmistä; näemme mitä hänen ruumiilleen on tapahtunut. Se ruumis, joka makaa tuossa, näkee eetterisessä puolestaan yhtämittaa unta. Kaikenlaisia ajatuksia ja muistoja päivätajunnasta kiittää aivojen läpi. Ei se ole mikään kuollut ruumis, joka makaa tuossa. Se on elävä ja tajuinen, mutta ihminen **itse** ei ole siinä.

II

Nukkumisesta ja unielämästä saamme verraten täydellisen ja seikkaperäisen kuvan, jos niitä asioita tutkimme pitämällä kiinni Paavalin kolmijaosta, jonka mukaan ihminen, kuten tiedämme, on kokoonpantu ruumiista, sielusta ja hengestä. Ruumiista nukkumisen ja unennäön aikana puhuimme edellä ja huomasimme, että ruumis on itse asiassa kaksinainen, kaksipuolinen: näkyvä ja näkymätön. Tämä ruumis, sekä näkyvässä että näkymättömässä puolestaan jää vuoteelle nukkumaan eli lepäämään, ja mainitsimme, että sen näkymättömissä aivoissa, siellä sisällä tapahtuu yhtämittäinen unennäkö. Se voi olla hetkellisesti vilkkaampaa, toisina hetkinä taas hitaampaa, ja välistä melkein olematonta. Mutta ihminen itse, niinkuin totesimme, ei ole tuossa ruumiissa, ei näkyvässä eikä näkymättömässä. Jos tahdomme käydä tarkastamaan ihmistä sieluna, siis tahtovana, tuntevana ja ajattelevana, tietoisena minuutena, hän poistuu tuosta ruumiista. Nukkuminenhan on sitä, että tajunta, ihmisen päivätajuinen minuu häviää, menee jonnekin. Jos fysiologit ovat tulleet siihen tulokseen, että tämä tajunta, siis ihminen sieluna siirtyy isoista aivoista pikkuaivoihin ja niistä taas ehkä selkärankaan, niin tämä on okkultisen eli sisäisen tutkimuksen kannalta hieman puolinainen selitys. Ei se vielä käsitä koko nukkumisen ja unennäön ilmiötä, sillä ihmisen tajunta, hän itse sieluna, ei jää pikkuaivoihin eikä selkärankaan, vaan siirtyy ulos ruumiista, sen viereen, yläpuolelle, yleensä sen läheisyyteen. — Me kysymme nyt fyysisessä päivätajunnassamme: mikä on ihmisen sielu, hänen minätajuntansa, persoonallisuutensa, ajatteleva, tunteva, tahtova minuutensa? Mikä se siirtyy? Onko se jokin kappale, aineellisesti havaittava ilmiö, vai mikä? — Emmehän me ajattelevina olentoina oikeastaan silloin löydä muotoa itsellemme. Tietysti muotomme on fyysillinen muoto. Mutta ajatellessamme, että siirtymämme ulos fyysisestä muodosta, ei meitä olisi oikeastaan tässä muodossa olemassa. Ja meistä tuntuu, että nukkuessamme emme ole kummitus. Jos niitä on olemassa, puhutaan niistä vasta kuoleman jälkeen. Ei ihminen ole nukkuessaan haamu. Mikä hän oikeastaan on? Tähän saamme vastauksen ainoastaan tutkimalla näitä asioita sisäisesti, juuri sen silmän kannalta, juuri sen olemismuodon kannalta, jossa olemme nukkuessamme. — Olettakaamme nyt, että seisoisimme jonkinlaisella ihmeellisellä silmällä varustettuna nukkuvan ihmisen vieressä ja katselisimme, mitä hänelle tapahtuu. Tietysti emme fyysisellä silmällämme näe mitään muuta kuin mitä näkyvälle ruumiille tapahtuu. Se vaipuu uneen. Emme voi tutkia asioita siis näillä fyysisillä silmillä. Mutta jos meillä olisi ihmeellinen havaintokyky, jonka avulla voisimme tutkia tuota ilmiötä, mitä me näkisimme? Mitä silloin tapahtuu, kun ihmisen sielu, hänen persoonallisuutensa siirtyy ulos hänen ruumiistaan. — Me seisomme jonkin matkan päässä ruumiista, ja silloin näemme, että muodostuu ihmeellinen pilvimuodostuma ruumiin viereen, vähän yläpuolelle, epämääräinen pilvimuodostuma. Ei mikään tavallinen sumupilvi, vaan sangen ihmeellinen pilvimuodostuma monenlaisista väreistä. Siinä on punaista, vihreätä, sinistä, keltaista, ruskeata, mustaa, valkoista. . . kaikenlaisia värejä, ja ne ovat loistavia, eläviä, yhtämittäisessä liikkeessä, ja aivankuin tunkevat toistensa läpi ja valaisevat toisiaan. Ja kun vielä tarkemmin katselemme, huomaamme, että ei ole mitään erikoista ainetta, muotoa, joka loistaisi noina väreinä, vaan värit itse loistavat. Ne ovat aivan läpikuultavia. Niiden läpi voi nähdä, ja ne iskevät toisiinsa. Se on erikoisen kiintoisa ilmiö ja vaikeatajuinen ensin, kun selvästi näemme, ettei ole mitään muuta kuin värejä. Sitä on vaikea kuvata ja käsittää ruumiillisen tajunnan sanoilla. Mutta kun katselemme tuota pilvi-, värimuodostumaa, huomaamme, että siihen muodostuu kuva nukkuvasta

fyysillisestä ruumiista. Se on siis ihmisen kuva, joka muodostuu tuon väripilven keskelle, ja se ei ole mikään kuollut muoto. Sekin on elävä, aivan läpikuultava. Se ei ole suinkaan kuollut, koska pian havaitsemme, että se muoto elävöityy ja herää, ja sitten huomaamme, että siinä ihmeellisessä pilvimuodostumassa eli aurassa, jos käytämme sitä sanaa, on ihminen. Hänhän ei oikeastaan ole sitä, mitä voisimme nimittää aineeksi, mutta huomaamme siinä ihmisen itsen, joka nousee ja herää. Hän nousee toisessa maailmassa, ja on selvää, että hän ei ole mikään vieras olento tuossa toisessa maailmassa. Nyt emme enää kiinnitä huomiota nukkuvaan ruumiiseen ja tähän maailmaan, vaan tuohon ihmiseen, joka omassa aurassaan herää. Ja silloin me todella näemme, että se on elävä olento, joka ei nyt enää tunnu niin olemattomalta ja tyhjältä kuin ensin tuntui, vaan elävältä olenolta; ja nyt huomaamme, että hän onkin nyt olento toisessa maailmassa. Se maailma aukenee meidän silmillemme, kun käännämme katseemme pois näkyvästä maailmasta. Unohdamme ruumiin, joka makaa vuoteella ja käännämme katseemme nukkuvan ihmisen mukana toiseen maailmaan, missä hän on. Se on sangen ihmeellinen maailma. Me emme tutki sitä nyt, vaan seuraamme nukkuvan ihmisen kohtaloita. Silloin huomaamme, että hän ei ole aivan välittömästi yhteydessä tuon maailman kanssa, johon hän herää. Ei sillä tavalla, kuin me olemme tässä näkyvässä maailmassa. Me olemme huoneessa, menemme ulos pihalle, sitten kadulle ja katselemme Jyväskylän kaupunkia. Me liikumme vapaasti näkyvässä maailmassa. Mutta tuo nukkuva olento, joka herää toiseen maailmaan, ei näe sitä välittömästi, ei ole jäsen siinä maailmassa, että voisi vapaasti liikkua; vaan on merkillistä, että hänen auransa välittää hänen yhteytensä tuon toisen maailman kanssa. Me puhumme okkultisessa ja teosofisessa kirjallisuudessa astraalisesta maailmasta ja astraaliruumiista. Nyt on ihminen tosiasiallisesti astraaliruumiissa ja aurassa ja siinä ruumismuodostumassa, joka on tuossa aurassa aivan kuin heijastuneena fyysillisestä ruumiista. Ja nyt ihminen on sidottu omaan auraansa sillä tavalla, että hänen tajuntansa on auran värien välityksellä yhteydessä tuon näkymättömän maailman kanssa. Mehän olemme tässä fyysillisessä maailmassa tämän fyysillisen maailman kanssa yhteydessä aistiemme välityksellä. Sokeina esimerkiksi kuulisimme ääniä ja hapuilemalla voisimme liikkua. Jos emme kuulisi, niin hyvin suuri osa elämästä fyysillisessä maailmassa olisi meidän tajunnastamme pois pyyhitty. Meillä on nyt viisi aistia, mutta joku ihminen voi olla puutteellinen. Me voimme vertauskuvallisesti puhua, kuinka on ihmisen sielun laita nukkuessaan. Hän ei ole itsetietoinen siellä, niinkuin me olemme tässä. Hän ei ole saanut aisteja, niinkuin me näkyvässä maailmassa, vaan hän on omasta aurastaan ja sen väreistä riippuva. Jos hänessä on jokin väri voimakkaampi, niin hän sen värin välityksellä joutuu yhteyteen tuon toisen maailman kanssa. Ja riippuu siis hänen oman kehityksensä asteesta, minkälaisen maailman kanssa hän joutuu yhteyteen. Aivan samalla tavalla kuin ihminen, joka ei näkisi mitään näkyvässä maailmassa, olisi rajoitetussa yhteydessä näkyvän maailman kanssa, samalla tavalla on nukkuva näkymättömän maailman kanssa yhteydessä. Meidän täytyy huomata vielä eräs asia, se, että kun katselemme ihmisen auraa, huomaamme pian, että hän ei ole sillä tavalla suinkaan poissa nukkuva ruumiista, että hänellä ei olisi yhteyttä sen kanssa, vaan hän on pienien loistavien lankojen tai säikeiden kanssa yhteydessä fyysillisen ruumiinsa kanssa. Jos esimerkiksi ruumis on saanut epämukavan asennon ja herää, se herääminen on sitä, että ruumis vetää sielunauran takaisin itseensä. Esimerkiksi, kun olemme juuri nukkumisillamme, ja auramme on juuri mennyt ulos, ja me olemme menneet ulos itsestämme, ja jokin syy vetää meidät takaisin, tunnemme olevamme kuin putoamassa. Me olemme juuri nukkumassa, mutta jostakin syystä meidän täytyy tulla takaisin ruumiiseemme.

Saadaksemme jonkinlaisen kuvan nukkuvan ruumiin sielusta ja sen tilasta, pitäisi ottaa kolme tyypillistä esimerkkiä. Täytyy ottaa tyypillisiä esimerkkejä sen tähden, että kaikki niin sanotut todellisuudesta otetut esimerkit ovat monimutkaisempia; ne ovat kaikki erilaisia, niin että jos vain yhtä ihmistä tutkimme, emme saa mitään tyypillistä kuvaa. Täytyy ottaa jonkinlainen äärimmäinen esimerkki, jotta saisi edes jonkinlaisen kuvan sielun tilasta. Ja sentähden minäkin otan nyt kolme tyypillistä esimerkkiä, jotka ovat otetut elävästä elämästä, mutta jotka minä nyt rajoitan vain muutamaiin puoliin. Minä en kerro siis kokonaan sellaisen ihmisen tilasta, vaan valitsen tyypillisen puolen hänen tilastaan. — Otetaan silloin joku »karkeampi» esimerkki, meidän kaikkien mielestä vähän karkeammasta ihmisestä. Ajattelen sellaista ihmistä, joka juopottelee ja elää siitä aiheutuissa mielikuvissa ja himoissa. Hänen ajatuksensa tässä ruumiillisessa päivätajunnassa kiertää ihanien juomien ympärillä, varsinkin jos hän ei ole saanut tyydyttää »janoaan» — niinkuin hän itse sitä kauniilla tavalla nimittää. Silloin hänen mieleensä tulee kaikenlaisia ihania juomia, jotka

jonkun toisen mielestä ovat kaikkea muuta kuin ihania. Esimerkiksi äärettömiä määriä olutta tai virolaista spritiä. Yöllä, kun hän siirtyy ulos ruumiistaan, jää ruumiskin mahtavalla tavalla unta näkemään. Se näkee niin selvää unta, jollei juuri juomingeista, niin jostakin muusta, jossa voi meluta, tehdä liikkeitä, huutaa jne., että luulisi sielun olevan ruumiissa. Mutta kun tarkastaa, niin huomaa, että hän itse sieluna on lähtenyt ulos ruumiista; hän melkein makaa siellä ilmassa ja näkee jotakin unta; ja ne unet ovat silloin, niinkuin sanoisimme, verraten karkeata laatua. Kuitenkin meidän täytyy huomata eräs tosiseikka. Olen ollut huomaavinani eräissä tapauksissa, että tuollainen ihminen, joka rakastaa juomista, sisässään on hyvä ja herttainen ja lämminsydäminen ihminen. Se näkyy tuossa hänen sielussaan, kun ruumis nukkuu. Sillä jos hän itse tuossa omassa aurassaan näkeekin joitakin unia juomingeista tai muusta sellaisesta, niin se sielu herää ja nousee tuossa toisessa maailmassa, ja yhtäkkiä esimerkiksi joku hänelle rakas olento, oma lapsi tai oma vaimo tai joku muu nousee hänen mieleensä. Silloin hän siinä nukkuessaan tai ollessaan puolihereillä tuossa astraalisessa tilassa, voi noin puolitajuisesti katua omaa juoppouttaan. Jos hän näkee pienen lapsensa esimerkiksi, hän heltyy ja rupeaa sielutajunnassaan katkerasti itkemään, ja hän on onnellinen, kun hän katselee omaa lastaan. Mutta hän itkee myöskin omaa kurjuuttaan ja ajattelee: enkö sittenkin voisi tuota jättää. . . Hänen sielutilansa sillä aikaa, kun ruumis nukkuu, on enemmän tällaista laadultaan. Jos se ei ole kokonaan noissa muistoissa, se voi kohota tällaiseen syvempään, puhtaampaan, eetilliseen tuntoon. Ja silloin, kun me häntä katselemme, huomaamme, että hän on yhteydessä tuon toisen maailman kanssa, jossa hän on. Eikä sen lapsen, jonka hän näkee, ollenkaan tarvitse olla ainoastaan ajatus- tai muistikuva. Se voi todellisesti olla hänen lapsensa, joka myöskin nukkuu ja tulee tuossa maailmassa isänsä luo. Lapset, jos katselemme niiden unta, ovat hyvin hereillä tuossa toisessa maailmassa sielussaan, paljon paremmin kuin vanhat ihmiset. He nousevat iloisesti tuohon maailmaan, jota he nimittävät fyysisessä maailmassa esimerkiksi höyhensaareksi. Se on tietysti vanhempien ihmisten keksimä nimi. He ymmärtävät, että siellä on kaikki niin pehmeätä, ja lapset ovat hyvin iloisia, kun he heräävät tuossa maailmassa. Lapset voivat siellä suurissa joukoissa tulla yhteen ja viettää hyvin hauskaa elämää yön aikana. Lapset voivat kertoa sitten, mitä he näkivät höyhensaarilla. Siellä olivat heidän sisarensa, veljensä, heidän vanhempansa, ystävänsä ja melkein kaikki tuttavat. Paljon lapsia siellä oli, ja siellä oli äärettömän hauskaa. Jossakin paikassa metsässä oli paljon kaikenmoisia keijukaisia, tonttuja, ja jos mitä olentoja. Milloin he olivat esimerkiksi piparikakkumummon mökissä, niinkuin saduissa kerrotaan, ja saivat hunajaa ja kaikkea. Jos minä olen kysynyt lapselta: »Oletko sinä syönyt myöskin niitä piparikakkuja?» – hän sanoo: »Söin, ja ne maistuivat niin hyviltä.» Lapsen mieleen voi johtua: menenpä isää katsomaan. Ja hän joutuu heti isänsä luo, ja se aivan kuin herättää isänkin. Hän tulee joko katumapälle tai niin onnelliseksi, että hän itkee.

Otamme toisen tyypillisen esimerkin, oikein nykyaikaisen ihmisen, joka on sivistynyt, ei ainoastaan että hän on lukenut joukon kirjoja ja suorittanut tutkintoja, vaan että hän on siveellinen olento, ihminen, joka elää hyvin ja mallikelpoisesti tässä maailmassa. Hän silloin yöllä nukkuessaan joutuu auraansa myöskin, herää siinä pian ja nousee pystyyn. Hän on aivan oma itsensä, mutta kevyessä ruumiissaan. Ehkä on liian paljon sanottu, että on aivan oma itsensä, sillä joskin hän on kaikella tavalla tietoinen, vaikkapa melkein itsetietoinen, hän ei kuitenkaan hallitse täydellisesti sitä maailmaa ja ole sillä tavalla itsetietoinen kuin me näkyvässä maailmassa. Hän on riippuvainen aurastaan, mutta hän joutuu heti astraalisen maailman kanssa yhteyteen, ja hän lähtee heti ikäänkuin kävelemään. Me näemme, että hän poistuu paljon kauemmaksi nukkuvasta ruumiistaan. Pitkä lanka jää ruumiin ja hänen auransa väliin, mutta hänen ei tarvitse pysytellä niin lähellä nukkuvaa ruumistaan kuin tuossa edellisessä esimerkissä, vaan hän liikkuu vapaasti. Hän liikkuu ulkona, katselee maisemia ja tapaa toisia nukkuvia ihmisiä, eikä ainoastaan nukkuvia, vaan myöskin kuolleita. Ja nyt hän huomaa siellä sen, että hänen nukkuvat ystävänsä ja toverinsa eivät yleensä ole niin hereillä siinä maailmassa, vaan kylläkin ne, jotka ovat samalla kehitysasteella kuin hän itse. Mutta kaikki, jotka ovat kuolleet, hänen omaisensa, ystävänsä, ovat siinä näkymättömässä maailmassa aivan hereillä ja tietoisia. Ei hän nyt tietenkään osaa arvostella, minkälaisessa tilassa ne kuolleet ovat, mutta hän tekee sen havainnon ainoastaan, että hän kohtaa niitä vainajia, jotka ovat juuri äsken ehkä kuolleet. Hän juttelee kaikenlaisista asioista heidän kanssaan. Usein juuri vainajien asioista. Mutta usein hän voi kertoa oman elämänsä vaikeuksista ja saa usein neuvoja ja lohdutusta. Tämä olkoon kuva toisesta esimerkistä ja tyypistä. Siitähän voisi kertoa paljon enemmän.

Otetaan sitten kolmas esimerkki. Ajatelkaamme ihmistä, jota sanomme opetuslapsiksi, joka, kuulukoon hän mihin uskontoon tahansa, on sisässään tuntenut tarvitsevansa ja tehnyt päätöksen, että hän tahtoo kasvattaa itsestään ihmisen, joka kelpaa Jumalan edessä, täydellisen ihmisen, ja tahtoo kulkea mestarinsa jäljessä. Jokaisessa uskonossa on joku keskushenkilö, joka on niiden ihmisten kesken se täydellinen. Hän ottaa hänet ihanteekseen; taikka myöskin on mahdollista, että hän ei löydä kenestäkään tunnetusta historiallisesta uskonnonperustajasta sitä olentoa, jota hän tahtoi seurata. Mutta hänen sisässään asuu täydellisen ihmisen kuva. Hän varustaa tuon täydellisen ihmisen kaikilla niillä korkeilla hyveillä, mitkä hän voi käsittää, ja sitä ihannetta hän koettaa seurata. Hän on vakavasti päättänyt, ettei hän elä turhaan, vaan että hän kasvattaa itsessään ihmistä. Hän aloittaa omalla vastuullaan sentähden, että hän on nähnyt ihanteen – joko Zoroasterissa, Buddhassa, Muhammedissa tai jossakin omassa ihanteessaan. Hän on nähnyt täydellisen ihmisen ja tahtoo itse kasvattaa itseään sellaiseksi. Ja tiedämme, että sellaisen ihmisen ensimmäinen koettelemus on se, että jokin ääni sanoo hänelle: »Mutta, entäpä jos ei ole olemassaakaan mitään Jumalaa ja tuollaista täydellisyyttä. Jospa ei ole ollutkaan tuollaisia ihmisiä, tai ne eivät ole olleet täydellisiä. Se on kaikki ehkä ollut hölynpölyä.» – Silloin hänen täytyy vastata kiusaajan äänelle: »Aivan yhdentekevää. Minä tahdon olla ensimmäinen, jos kukaan ei ole ollut ennen minua. Minä pelastan koko maailman sitten; kulkekoot muut jäljessäni.» – Jos kiusaaja sanoo: »Entä jos ei ole mitään. . .», silloin hän sanoo: »Mutta minä olen.» – Hän on silloin sellainen ihminen, jota nimitämme todelliseksi siveelliseksi pyrkijäksi. – Ja nyt, kun hänen ruumiinsa nukkuu, hän lähtee aurassaan ulos ja nousee heti aivan itsetietoisena, lähtee kulkemaan ja tapaa noita olentoja, joiden olemassaoloa hän päiväajunnassa on epäillyt. Hän tapaa näitä mestareita; ja juuri sen vuoksi, että hän tapaa näitä korkeita täydelliseksi kasvaneita ihmisiä ja saa kuulla heidän opetuksiaan, neuvojaan, hänessä sitten päiväajunnassa kasvaa usko ja varmuus. Ei hän osaa sanoa, että hän tietäisi mitään. Hänellä ei ole mitään muistoa yöllisistä vaikutuksista ensin, mutta hänessä kasvaa ihmeellinen varmuus. Hän tietää erään asian; tietää, että kannattaa kulkea eteenpäin, kasvattaa itseään. Se on todellinen elämä, ettei ihminen jää suohon rypemään, vaan nousee ja omaksuu kaiken hyvän ja kulkee eteenpäin kautta iäisyksien ikuisuutta kohti. Hänessä se on todellinen usko; ei hysteerinen usko, että minä olen pelastunut Jumalan Pojan ristinkuoleman kautta. Tällainen ihminen vaivaa itseään sen vuoksi kaikenlaisissa sieluntuskissa, vaikka hän uskoisi kuinka lujasti uhrikuolemaan. Jos kuolema lähestyy, hän joutuu suureen hätään. Uskovainen siinä merkityksessä ei ole ollenkaan varmallalla pohjalla vielä, sillä hänen jokapäiväisessä kristinuskossaan ei ole mitään selvää tietoa ja oppia siitä, että ihminen luopuu kaikesta synnistä ja pyrkii hyvään. Päinvastoin on aina sanottu: sinä syntinen ja viheliäinen olento; kuoleman jälkeen joudut helvettiin; usko! Se ei ole kasvatusta. Sen ihminen helposti huomaa, jos hän on lähtenyt kasvattamaan itseään tuolla kaidalla tiellä. Silloin hänessä kasvaa se ihmeellinen varmuus, joka johtuu ainoastaan väsymättömästä siveellisestä pyrkimyksestä. Hän tuntee seisovansa oikealla pohjalla ja kulkevansa Jumalaa kohti. Hän ei silloin pelkää kuolemaa. Kuolema ei voi kauhistuttaa eikä vaivata häntä. Hän on täynnä sitä tietoa, että hän tahtoo vain kulkea ihannetta kohti, kasvattaa itseään kaikessa hyvässä, vaatia kaikkea kieltäytymistä pahasta. Hänellä ei ole mitään muuta pyrkimystä. Jos hän on kompastunut, pian hän on oppinut kulkemaan suorana. Hänen ei tarvitse rypeä liassa. Hänessä kasvaa sisäinen rauha, ilo ja tyyneys, ja hän ei voi enää peljätä mitään. Vaikka hän ei tiedä, mitä on kuoleman jälkeen, niin hän tietää sen ainakin, että hänen pyrkimyksensä hyvään on itsessään jotakin ikuista. Kuolema ei voi sitä katkaista. Se varmuus on kasvanut yöllisissä kokemuksissa.

Nyt huomaamme, että käsite »henki» on jäänyt käsittelemättä. Jos nyt ihmisen ruumis on tuossa makaamassa ja ihmisen sielu on aurassa, niin missä on hänen henkensä? Mikä on ihmisen henki? Paavalihan puhuu ihmisen kolmesta puolesta: ruumiista, sielusta ja hengestä. – Henki on kuolematon ihmisessä, se Jumalan kuva, josta puhutaan Vanhassa Testamentissa; Jumalan Poika, Jumalan lapsi, josta puhutaan Uudessa Testamentissa. Se on ihmisen ikuinen jumalsyntyinen itse eli aatmaa. Ja missä on tämä ihmisen henki? Se ei ole missään, ja se on kaikkialla. Kuitenkin on ehkä vähän väärin sanoa: se on kaikkialla, sillä ollessaan yksilöllinen henki, se on rajoitettu jollakin tavalla. Mutta se ei ole aineellinen, geometrinen rajoitus. Se henki, joka ei ole missään ja kuitenkin kaikkialla, on meidän varsinainen itsemme. Jos kysymme päiväajuiselta ihmiseltä, missä on sinun sielusi?, missä sinä olet sieluna?, – ihminen vastaa:

olen ruumiissa persoonallisena minuutena. Mutta jos kysymme: missä on sinun henkesi?, hän vastaa: »Eikö se ole sitä, että elän ja olen sielullinen olento; eikö se ole henki?» – Lapsi parka, sinulla ei ole tietoa hengestä vielä! Missä on sinun todellinen henkesi? – Jos nyt ihmisen aura on noin iso, ja toisen noin iso, toisen suurempi kuin toisen; sanotaanhan esimerkiksi Buddhasta, että hänen auransa olisi kilometrejä laaja; jos hänen auransa oli niin suuri, kuinka iso hän itse oli henkenä? Hänen henkensä ympäröi ja syleili koko hänen auraansa, sieluansa ja fyysillistä olentoansa. Tämä on tietysti vertauskuvallista kieltä, sillä ei ihmisen henki ole aatmaana, Jumalan Poikana, mikään sellainen fenomeni eli ilmiö, jota voisimme aineellisesti määritellä. Kun koetamme sitä inhimillisellä kielellä kuvata, on se sillä tavalla ulkopuolella ja ympärillämme, että jos menemme omaan henkeemme, nousemme sen tajuntaan sisään, taivaalliseen itseemme, Jumalan Poikaamme, niin koko meidän persoonallisuutemme, auramme, häipyä aivan kuin pieneksi kuplaksi tuossa meidän itsessämme. Se on pieni tyhjiö itsessämme. Jos elämme hengessä, olemme kuin suuressa meressä. Me itse elävinä sieluina, ruumiillisina olentoina, muodostamme kuin kuplan, tyhjän paikan. Asia on tietenkin näin hengen kannalta. Mutta jos koetamme vielä ilmiöllisesti ja objektiivisesti katsella, kuinka on hengen laita, kun ihminen nukkuu, sanomme, että henki on jonkinlaisessa yhteydessä sekä sielun että ruumiin kanssa, ja se on kuin suojelemassa molempia. Varsinkin näemme, että henki on sielun kanssa yhteydessä. Ihminen sielullisena olentona on jonkinlaisen langan kautta yhteydessä oman henkensä kanssa. Ja se on se henki, joka valaa häneen koko elämän ja kaiken, mikä on hyvää ja totuutta. Sentähden hänen sielunsa, varsinkin sen jälkeen kun se on tullut opetuslapsiksi, nostaa kuin kätensä tuohon taivaalliseen Isään. Sillä ennenkuin ihminen itse on tullut Jumalan Pojaksi, niin kauan se henki on ihmisen Taivaallinen Isä. Ihminen nostaa kätensä sitä kohti silloin, kun hän pyrkii hyvään; siis kun hän on opetuslapsi. Ja se henki inspiroi häntä kaikkeen hyvään; antaa kokea rauhaa ja hyvää, mikä hänen sielussaan sitten ilmenee. Ja vasta sitten, kun opetuslapsi on tullut määrättyyn kohtaan omassa pyrkimyksessään, on saavuttanut jotakin omassa siveellisessä ja älyllisessä – ja lisätäkäämme vaikka psyykkisessä – pyrkimyksessään, tulee hetki, jota tavallisesti nimitetään okkultisessa kirjallisuudessa vihkimykseksi; tulee hetki, jolloin ihmisen persoonallinen tajunta nousee ylös henkeen, ja hän tuntee olevansa Jumalan Poika, ja tulee vastaanotetuksi siihen valtakuntaan, jossa elävät Jumalan Pojat, toiset ihmiset, jotka ovat jo iankaikkisia, kuolemattomia olentoja. Siihen kun ihmisen tajunta nousee, avaruudet ovat avoinna, ja hän on siinä ihmeellisessä taivaallisessa veljeskunnassa, jossa tietäjät ja mestarit ovat, ja jossa häntä ei odota enää kuolema. Sillä hän on tullut kuolemattomaksi, siksi mitä hän on; sillä henkiolentona juuri ihminen on kuolematon. Persoonallinen on kuolevainen. Kaikki hänessä kuolee, ennenkuin hänen minänsä yhtyy siihen taivaalliseen itseen, joka on kuolematon Jumalan Poika.

III

Nukkumisesta ja unennäöstä puhuessamme koetimme luoda itsellemme kuvan siitä, minkälainen itse nukkumisen eli uneen vaipumisen prosessi on, ja mitä sitten tapahtuu yön aikana niille ihmisen eri olemuspuolille, joita Paavali nimittää ruumiiksi, sieluksi ja hengeksi. Ruumis, joka makaa vuoteessa, näkee jokseenkin yhtämittaa unta, niinkuin sanomme. Kaikenlaisia kuvia päivällisistä asioista kulkee ristiin rastiin aivoissa. Ihmisen henki taas, joka on kaikkialla läsnä, ja joka tavallaan ei ole missään paikallisesti katsoen, on aina kaiken yläpuolella. Se ei nuku eikä se valvo; vaikka jos tahtoisimme nimittää hengen sisäistä elämää jollakin tavalla, sanoisimme pikemmin, että se valvoo aina. Ihmisen sielu, joka ruumiin nukkuessa on sen ulkopuolella paikallisestikin, joko nukkuu tai valvoo; ehkä se sekä nukkuu että valvoo. Mutta melkein paremmin voimme sanoa, että ihmisen sielukin valvoo. Se joko näkee unta taikka sitten kokee jotakin siinä toisessa maailmassa, jossa se on, jotakin, joka siinä maailmassa on reaalista, todellista, vaikkakaan se meidän fyysillisillä silmillämme katsottuna ei olisi sanottavasti mitään todellista.

Meille jää vielä tarkastettavaksi, mitä herääminen on ja mitä on se muisti, jonka me tuomme mukanaamme herätessämme; mitä se merkitsee, että usein meidän unemme, unennäkömme, tuntuvat aivan

epäloogillisilta ja sekavilta, jos kohta jokin kohta meidän unistamme on muistimme voinut jäädä vähän elävämpänä ja merkillisempänä, jotakuinkin loogillisena, niinkuin todella jotakin olisi voinut tapahtua. Sitten jää tarkasteltavaksemme myöskin se seikka, että herätessämme voimme muistaa aivan merkillisen unen, joka tuntuu niin todelliselta, että me siihen uskomme. Ja sitten voi osoittautua perästäpäin päivällä tai myöhemmin, että se uni oli tosi. Taikka voimme herätessämme muistaa sellaisen unen, joka ennustaa jotakin. Me emme pidä sitä ehkä heti minään ennustuksena – me saatamme uskoa siihen ehkä –, mutta jonkin ajan kuluttua se uni osoittautuikin todelliseksi uneksi. Myöskin voimme nähdä merkillisen unen, muistamme herätessämme jonkin oudon unen, joka puhuu jotakin meille, mutta joka on symbolinen, on pukeutunut vertauskuvalliseen muotoon. Ei siis ole ollenkaan, koska sellaisia unia näemme, tuulesta temmattu tuo entisajan ihmisten usko uniin. Esimerkiksi joku kertoi: minä näin viime yönä unta käärmeestä, ja se aina merkitsee minulle jotakin pahaa. Toinen saattoi sanoa: minä näin yöllä unta isosta valkoisesta käärmeestä, ja se merkitsee minulle hyvää. Ja kolmas kertoi: näin viime yönä unta, että kävelin elävien käärmeiden päällä, ja niistä ei yksikään sentään kyennyt pistämään minua, ja se merkitsee aivan varmasti, että nyt minusta juorutaan ja puhutaan pahaa, mutta ne juorut eivät voi saada mitään pahaa aikaan. – Tuollaiset symboliset unet ovat verraten tavallisia, ja sentähden meidän tekee mieli nyt kysyä: mitä oikeastaan tapahtuu herätessämme, ja mitä ovat nuo tuollaiset unet, jotka jäävät muistimme?

Kun nyt tarkastamme noita kolmea olemuspuolta, – ruumis nukkuu vuoteessa, sielu on omassa aurassaan tai liikkuu ja henki on kaikkialla, – niin voimme tehdä erään sangen merkittävän huomion, kun katselemme tuota sielua, joka joko siinä nukkuu taikka sitten liikkuu ympäri ja tekee omia havaintojaan ja kokemuksiaan tuossa niin sanotussa astraalimaailmassa. Teemme sen huomion, – ja me mainitsimme jo edellisessä esitelmässä ainakin siitä, – että on olemassa sielun ja nukkuvan ruumiin välillä kuin joitakin valkoisia säikeitä, jotka yhdistävät sielun fyysilliseen ruumiiseen. Tarkemmin tutkittuamme tuota sielua ja nukkuvaa ruumista huomaamme, että nukkuvan ruumiin aivoista lähtee noita erikoisia säikeitä tuohon sieluun. Ne ovat siinä suhteessa erikoisia, että ne tuntuvat erittäin hienoilta ja loistavilta. Ja ne ovat nähtävästi sellaisia, että niiden välityksellä on olemassa persoonallinen minätietoisuus tuossa sielussamme, persoonallinen minätietoisuus, joka päivällä toimii juuri aivojen kautta. Se persoonallinen minätietoisuus kyllä häipyy ruumiista nukkuessa; se ei jää jäljelle aivoihin tässä fyysisessä ruumiissa, mutta se ei siirry myöskään ehjänä tuohon sieluun. Tämä on sangen merkillinen huomio, sillä jos tämä päivätajuinen minätaju siirtyisi aivan ehjänä ja sellaisenaan tuohon astraalis-mentaaliseen sieluauraan ja ruumiin kuvaan, joka siellä on, niin silloin luonnollisesti tämä sielu olisi aivan itsetietoinen omasta minästään samalla tavalla kuin on ihmisen persoonallinen päivätaju. Me huomaamme, ja jokainen sen tietää omasta kokemuksestaan, että tämä minätaju, mikä on olemassa tuossa sielussa, ei ole täysin sama kuin fyysisessä ruumiissa ilmenevä päivätaju. Se ei ole yhtä ehjä, yhtä itsetietoinen. Ajatelkaamme vain sitä tosiseikkaa, että kun ihminen on tässä fyysisessä ruumiissa päivällä hereillä, hän hillitsee itsensä jollakin tavoin, on oman itsensä herra. Jos hänessä herää jokin halu, esimerkiksi voimakas jano, hän aivan järkevästi sanoo itselleen: saat odottaa vielä; – tässä ei ole mitään lähdettä, eikä mitään, mistä saisit juoda; saat odottaa, kunnes olemme kävelleet sellaiseen paikkaan, josta saamme jotakin juotavaa. Ja hän voi ehkä sanoa ruumiilleen: nyt on kello vasta kaksi; ei ole vielä ruoka-aika, joten saat odottaa muutamia tunteja vielä saadaksesi ruokaa, jota sinulle vasta valmistetaan. Ja vaikka tämä häntä harmittaisi, hän hillitsee itsensä ja tyytyy odottamaan. Samalla tavalla, jos oli mitä haluja tahansa ihmisen päivätajuisessa olennossa, hän voi siirtää niitä syrjään ja hillitä niitä. Ja tämä riippuu siitä, että hän on itsetietoinen noissa fyysisissä aivoissaan. Hän tekee sen, mitä tahtoo. On tietysti ihmisiä, jotka eivät voi hillitä itseään, eivätkä pidä sitä tarpeellisenakaan. Jos heillä on esimerkiksi nälkä, he juoksevat lähimpään ravintolaan ja syövät pihvin. Useimpien ihmisten täytyy kuitenkin hillitä itsensä. Köyhä ihminen ajattelee, että hänen kukkaronsa on liian laiha. – Ihminen voi helposti tuon tehdä tässä fyysisessä päivätajunnassa ollessaan, mutta kun hänen persoonallinen päivätajuntansa on siirtynyt tuohon sieluun, eikä kokonaan osaa ottaa mukaansa itseään, hänen minänsä ei ole aivan itsetietoinen. Hän on kyllä tajunnassaan persoonallisesti; hän tietää kuka hän on ja tuntee itsensä, mutta ei ole itsensä herra samalla tavalla kuin fyysisessä päivätajunnassaan. – Puhun nyt aivan tavallisesta, jokapäiväisestä ihmisestä. – Tavallinen ihminen on joutunut outoon tilaan, kun hän nukkuessaan on siirtynyt ulkopuolelle ruumistaan. Hän on silloin riippuva omasta väristään, minkälaiseen

yhteyteen hän joutuu sen maailman kanssa, jossa hän nyt on. Nyt hän ei ole siinä maailmassa vapaa, itsensä herra, vaan jos hän on esimerkiksi sellainen ihminen, joka tavallisesti antaa perää omille haluilleen ja antaa ohjaketulle jollekulle intohimolleen, niin hän tuossa nukkuessaan joutuu sen värin valtaan, ainakin ensin, jossa on hänen voimakkain intohimonsa. Hän joutuu yhteyteen sen astraalisen maailman kanssa, johon hänen aurassaan oleva väri kuuluu. Ja silloin tulee hänen tajuntaansa kaikenlaisia todellisuuksia tuosta astraalimaailmasta. Sillä vaikka se on näkymätön maailma, joka tuntuu olevan aivan ilman aineellista konsistenssia, hänelle tulee kaikenlaisia houkuttelevia kuvia, ja hän on kuin avuton lapsi niiden käsissä. Jokainen ihminen tietää, että hän voi unimaailmassa olla huonompi kuin tässä päivätaajunnassaan. Hän voi luulla, että hän on jo voittanut jonkin himon itsessään. Hän ei päivätaajunnassaan heitä syrjäkatsettakaan siihen himoon, mutta unimaailmassa hänen mieleensä nousee mitä inhoittavimpia unia. Ja silloin yöllä, kun kuvia nousee hänen mieleensä, hän ei osaa reagoida niinkuin päivällä, vaan hän on kuin niiden orja ja vaipuu niiden kuvien helmaan – suureksi surukseen, jos hän päivällä muistaa niitä asioita. Tuo kaikki on luonnollista sentähden, että ihminen ei osaa siirtää itsetietoisuuttaan täydellisenä siihen astraaliseen auraansa, astraaliruumiiseensa. Tämä on sängen kiintoisa huomio, sillä kun nyt sitten katselemme, millä tavalla ihmisen herääminen tapahtuu, näemme kuinka nämä asiat, juuri tämä tosiseikka selittää suurella määrällä meidän unielämäämme.

Kun puhumme heräämisestä, meidän ei tarvitse puhua hengestä, iankaikkisesta hengestä, joka aina on mukana joka paikassa ja aina läsnä, vaan huomiomme kiintyy siihen, millä tavalla tuo sielun ja ruumiin yhtyminen tapahtuu. Se tapahtuu luonnollisesti siten, että astraalinen olemuspuoli, tämä meidän sielumme, lähestyy ruumista ja joutuu siihen yhtäkkiä. Sehän on kokenut, niinkuin koetimme kuvata, yhtä ja toista yön aikana. Sielu, astraalinen tietoisuus, ihmisen persoonallisuus, siinä määrin kuin se on itsetietoinen astraalinen olemus, on kokenut joko alhaisia asioita, taikka sitten se on useinkin voinut kokea ylevämpiä, kauniita elämyksiä. Meillä oli edellä puhetta kolmesta tyyppillisestä esimerkistä. Kun on kysymys siveellisestä ihmisestä, hän on voinut tavata tuttujaan, omaisiaan ja vainajia henkimaailmassa, ja nähdä erilaisia asioita. Myöskin hän on voinut saada inspiration korkeudesta – siis omasta hengestänsä. Ja tämä tapahtuu erikoisesti silloin, kun ihminen on opetuslapsi – jota koetimme kuvata edellisessä luvussa –, joka on antautunut itsekasvatukseen. Hänen katseensa on silloin aivan kuin kääntyneenä tuohon Taivaalliseen Isään, henkeen, ja sieltä päin tulee kaikkia hyviä inspiratioita. Kun ihminen herää, hänen sielunsa lähenee tätä fyysillistä ruumista, sitten seuraa pieni välitila, ja sitten ihminen herää tajuihinsa. Tässä tapahtuu sängen merkillinen seikka, sillä kun ihminen laskeutuu tähän fyysilliseen ruumiiseensa, jossa on eetteriruumis, näkymätön puoli – sehän on mukana vuoteessa –, niin hänen astraalinen olemuksensa uppoutuu ensin tuohon hänen eetteriruumiiseensa ja sitten vasta herää tässä fyysillisessä, tavallisessa päivätaajunnassa. Tuo eetteriruumis on koko ajan nähnyt unta siinä merkityksessä, että sen aivoissa on kulkenut kaikenmoisia muistikuvia päiväelämästä ja sen kokemuksista, ja kun ihmisen persoonallinen tajunta, tuo astraalinen olemuspuoli sitten vaipuu tuohon eetteris-fyysilliseen olemuspuoleen, niin muistot ja kokemukset tuosta astraalisesta tilasta sekaantuvat heti noihin eetterisiin uniin. Kun ihminen sitten herää, hän ihmettelee, että hänen unensa olivat sitten vasta sekavia: »Mitähän minä oikeastaan olen nähnyt. . . Nyt muistan, että olin tapaavinani sen ja sen vainajan, vanhan ystäväni ja näin unta hänestä, ja me keskustelimme siitä ja siitä asiasta, mutta sitten yhtäkkiä jouduinkin ihan toiseen seuraan, ja siellä puhuttiin ihan toisista asioista, turhanpäiväisistä asioista ja kaikenlaisista hullutuksista. – Minulla oli kiintoisa keskustelu ystäväni kanssa –, mutta miten se sitten sekaantuikaan.» – Tämä on yksinkertainen esimerkki, mutta se osoittaa, että ihminen astraalimaailmassa oli tavannut jonkun ystävänsä, vainajan. Kun hän yhtyi herätessään tuohon eetteriruumiiseensa ja sitten fyysilliseen ruumiiseensa, niin eetteriruumiin kaikki unennäöt asettuivat aivan kuin tuon edellisen kokemuksen ympärille niin, ettei hän nyt osaa erottaa, mikä oli mitään, vaan hän ajattelee: »Enhän minä nähnytään ketään. Se oli vain hassua unta, että olin tapaavinani ystäväni; kuinka se nyt tuolla tavalla kävi. . .» – Sellaista tapahtuu unissa; kaikki sekaantuu. Tämä on hyvin yksinkertainen esimerkki unennäön rakenteesta. Meidän pitäisi aina osata analysoida herätessämme, mitkä unet ovat johtuneet eetteriruumiin unennäöstä, ja taas mitä me mahdollisesti olemme nähneet sielullisina olentoina ollessamme ulkopuolella ruumistamme. – Jos yritämme tällä tavalla herätessämme oikein eritellä unennäköjämme, ovatko ne todellisia kokemuksia, vai ovatko kaikki olleet harhakuvia, niin vähitellen opimme erottamaan ja tulee

helpommaksi tietää, mitä todella saamme kokea ulkopuolella ruumistamme. Tietysti tavallinen ihminen ei viitsi ryhtyä tällaiseen. Ei hän rupea sillä tavalla uniaan analysoimaan eikä kiinnitä edes huomiotaan niihin. Mutta huomatkamme: jos ihminen tulee opetuslapsiksi, jos hänestä tulee sellainen persoonallisuus, että hän ollessaan ulkopuolella ruumiistaan todella liikkuu toisessa maailmassa ja tapaa vaikka suuria opettajia ja kuuntelee heidän opetuksiaan ja kokee merkittäviä asioita, niin hänelle ei ole mitään outoa ruveta oikein analysoimaan unennäköään ja toiseksi ruveta miettimään, millä tavalla hän voisi päästä siihen, että muistaisi selvästi, mitä on kokenut ruumiinsa ulkopuolella ollessaan. Silloin hän saa kuulla opettajaltaan: sinun täytyy niin puhdistaa fyysillistä ruumistasi ja sen tajuntaa, että se ei näe mitään unta. On turha vaiva antaa ruumiin nukkessa nähdä unta. Sen pitäisi saada olla rauhassa, mutta me ihmiset pakotamme sen näkemään unta, ja se on turhaa touhua meidän puoleltamme. Emme ymmärrä elämää, ja vaivaamme ruumistamme noilla unennäköillä. Oikeastaan pitäisi olla niin, että siirryttyämme pois ruumiistamme, se todella jäisi rauhaan. Sitä ei pitäisi minkään häiritä. Tämän ymmärtää opetuslapsi. Kun hänelle sanotaan: puhdistaa ruumiisi, puhdistaa aivosi, puhdistaa sydämesi, hän sen ymmärtää eikä ota pahakseen, että hän saa juuri sellaisen tehtävän, jota nimitetään ajatusten hillitsemiseksi. Hän saa oppia puhdistamaan omaa mielikuvituselämänsä, omia tunteitaan. »Puhdistaa sydämesi, puhdistaa mieleesi. Tee ruumiillinen tajuntasi tyhjäksi. Älä vaivaa näkyvää ruumistasi kaikenlaisilla turhilla hermotoiminnoilla. Puhdistaa ruumiisi niin, että hermosi ovat levossa.» – Ja silloin on aina tuollaisen opetuslapsen kokemus ja huomio se, – se voi olla kahdenlaatuinen, ja se on usein niin, että toinen on ensin ja toinen sitten –, että hän nukkuu merkittävän rauhallisesti; ja kun hän herää aamulla hän ei ole nähnyt kerrassaan mitään unta. Hän ei tiedä mistään unesta. Hän herää virkistyneenä. Ja tiedemiehet, lääkärit, fysiologit ja psykologit ovat olleet yhtä mieltä siitä, että jos ihminen nukkuu oikein hyvin, hän ei näe mitään unia. Hän on silloin joko tässä elämässä puhdistanut mielensä tai ottanut mukaansa tuollaisen puhtaan olemuksen edellisestä elämästä. Joka tapauksessa hän nukkuu näkemättä unta, on virkistynyt aamulla, eikä hänellä ole mitään muistoa mistään. Ja kun ihminen on tuolla kohdalla – jos hän muuten on esimerkiksi opetuslapsiksi tullut –, hän voi ihmetellä: »Mikähän minä oikeastaan olen. Olen kai hirmuisen kehittymätön, karkea olento, salatieliseksi kelpaamaton, koska minulla ei ole mitään yliaistillisia kokemuksia. En näe edes mitään unia. Toiset ihmiset näkevät niitä, mutta minä en näe mitään. Minulla ei ole kokemuksellista käsitystäkään näkymättömästä maailmasta. Mahdan olla hirmuisen karkea olento. Jospa sattumalta kaikki olisikin vain mielikuvitusta toisten puolelta. . . . Mutta eihän sentään. Näkevähän ihmiset paljon unia. Kaikki kai riippuu siitä, että minä olen kehittymätön olento.» – Hän ajattelee sillä tavoin verratuen nöyrästi. Hän häpeää, jos hän ajattelee, että joku korkeampi olento tulisi huoneeseen, missä hän on. Hän tahtoi peittää oman tyhmyytensä, että hän ei näkisi sitä. Toinen mahdollisuus tässä itsekasvatuksessa on se, että pyrkijän, itsensä kasvattajan unet käyvät erinomaisen vilkkaiksi ja todellisiksi. Hän ei näe mitään pötyunia. Hän on tavattoman kiinnostunut niistä. Hän on joko tavannut joitakin ystäviä, opettajia, tai mahdollisesti saanut opetuksia. Ja ne opetukset voivat tulla hänelle symbolisessa muodossa. Mutta kun hän miettii sitä, hän voi päästä selville ja aavistaa, mitä ne symbolit merkitsevät. Ja silloin hän hyvin ymmärtää, että ihmiset, jotka eivät aina näe niin selviä unia, voivat joskus nähdä symbolisia unia, jotka merkitsevät jotakin. Hän tekee sen havainnon myöskin, että vertauskuvakieli ei ole aivan yleinen kieli, jota kaikki voivat ymmärtää ja samalla tavalla, jota oppisi noin vain lukemalla unikirjoja, että hevosen näkeminen esimerkiksi merkitsee sitä ja sitä, tulipalo sitä ja sitä jne. Hän huomaa silloin, että kyllä hänkin näki unta tulipalosta, mutta se ei merkinnyt sitä, mitä on unikirjassa; hän aavistaa sen olevan aivan toista. Jos se todella on vertauskuvallista unta, hän pian tekee sen havainnon, että vertauskuvat merkitsevät eri asioita eri ihmisille. On aivan kuin jokaisella ihmisellä olisi oma vertauskuvakielensä. Mutta kyllä hän myöskin tekee sen havainnon, että voi olla joitakuita vertauskuvia, jotka ovat niin yleispäteviä, että ne merkitsevät samaa jokaiselle. Ja silloin hän ymmärtää, mistä ovat johtuneet unikirjat ja unienselitykset. Ne ovat johtuneet vanhoilta ajoilta. Ne unikirjat ovat tavallisesti »juutalais-persialais-babylonialais-kaldealaisia». – Mehän tiedämme, että juuri noina vanhoina aikoina, vanhoissa kulttuureissa tutkittiin paljon unennäköä ja löydettiin siinä joitakuita yleispäteviä unia, jotka aina symbolisoivat, merkitsevät samaa. Me ymmärrämme ilman muuta, että ne olivat harvoja. Ja jos luemme todella vanhoja selityksiä unista, niissä ei ole selitetty monta unta. Ei niissä ole esimerkiksi selitetty, mitä automobiili merkitsee tai pyssyllä ampuminen. Niissä on selitetty hyvin harvoja asioita. Meidän kreikkalaiset ja kaldealaiset unikirjamme ovat ihastuttavia kaikenlaisine päähänpistoineen. Mutta niiden kirjain merkitys on

kyllä sängen mitätön. Sitävastoin, jos joku suuri psykologi meidän aikanamme voisi tutkia nykyajan ihmisen elämää, silloin luultavasti voitaisiin saada avain muutamiin uniin, jotka merkitsisivät samaa kaikille ihmisille. Mutta niitä ei olisi monta. Sitten on myöskin otettava huomioon, että meidän nykyaikaisten ihmisten unennäkö poikkeaisi suuresti esimerkiksi vanhojen kreikkalaisten unennäöstä. Me elämme toisessa kulttuurissa, ja ihmiset ovat jossakin suhteessa toisenlaisia. Heidän ajatuselämänsä on toisenlaista. Sentähden olisi aivan välttämätöntä, että joku viisas psykologi meidän aikanamme tekisi muistiinpanoja tuhansien ihmisten unista ja niiden merkityksestä. Hän ei saisi yksistään oman tajuntansa nojalla kirjoittaa sellaista kirjaa, vaan hänen tulisi tutkia tuhansien ihmisten vertauskuvallisia unennäköjä. Suuri työ siis sen edessä, joka tahtois kirjoittaa nykyaikaisen unikirjan. Sellainen pitäisi laatia, ja jos ei yhden ihmisen ikä riittäisi, niin voisivathan monet tieteelliset tutkijat tehdä sen yhdessä. Se olisi erinomainen kulttuurityö meidän aikanamme. Monet sadat professorit tutkivat paljon vähäpätöisempiä asioita kuin näitä uniasioita. Ja onhan meidän aikanamme jo käännetty huomio tähän asiaan, mutta en ainakaan tiedä, että kenenkään mieleen olisi juolahtanut sommitella uudenaikainen unikirja.

Kun nyt huomaamme, että ihminen herätessään muistaa kaikkia tällaisia unia, niin kysymme: mistä sitten tällaiset kaukonäköiset, telepaattiset ja profetalliset unet ovat saaneet alkunsa, ja mistä vertauskuvalliset unet? Me viittasimme jo siihen, että vertauskuvalliset unet ovat saaneet alkunsa siitä, että sieluun tulee jokin opetus itse hengestä, ja sielu pukee sen johonkin muotoon heti. Sellainen kyky on minuudellamme. Se on suuri draamatikko. Tämän voi kokeellisestikin havaita. Katsokaamme esimerkiksi ihmisten tajuntaelämää sanomattoman pitkiä aikoja sitten. Millä tavalla itse asiassa ihmisten sieluelämä alkoi kehittyä. Kuinka olemme päässeet siihen kohtaan, missä olemme, että meillä on selviä ajatuskuvia asioista, että kaikki katselemme esimerkiksi tuota pylvästä tuossa ja kaikki näemme sen samanlaisena pylväänä. Olemmeko me heti tpahtaneet sellaiseen ruumiiseen kuin tämä on. Ei ollenkaan. Menkäämme vain nytkin yöllä pimeässä metsään, ja siitä kuinka kokenut metsässäkävijä olette, riippuu, miten ymmärrätte kaikkia niitä näkyjä ja ääniä, mitä metsässä on. Sillä jos minä menen metsään, minä näen, että kukahan on tuossa puun takana piilossa. . . onkohan se suuri eläin vai ehkä ryöväri. Ja kuuluu erilaisia ääniä, merkillisiä. . . kuin olisi jossakin kokouksessa. Tuo heti häviää, jos tulee päivä. Kaikki ihmiset voivat nähdä lapsena pimeässä esimerkiksi kaikenmoisia kummituksia ja haamuja, mutta ei päivällä. Ja me sanomme, että se on mielikuvitus, joka loihtii. Se on juuri sielumme perusominaisuus. Järki on kehittynyt myöhemmin. Primitiiviset ihmiset eivät vielä olleet sillä kannalla, kuin me olemme nyt. Kun he alkoivat tulla tietoisiksi omien aistiensa välityksellä, ensin heillä ei ollut fyysisiä silmiä. Heillä oli toinen näkevä aisti kyllä, mutta se oli sellainen dramatisoiva aisti, että ne näkivät värejä ja tiesivät niistä, oliko se vihollinen vai ystävällinen olento, joka heitä lähestyi; ja heidän mielikuvituksensa loihitti jonkin kuvan vaarasta, joka lähestyi. Ja kun fyysiset silmät ensin kehittyivät, kaikki oli vain hämärää. Se on miljoonien vuosien tulosta, että nyt näemme kaikki yhtäpitävästi. Me olemme saaneet yhä uudelleen syntyä jälleen, ennenkuin olemme tulleet siihen, että näemme näillä fyysisillä silmillä yhtäpitävästi, ja että osaamme arvostella asioita, että kaikki ymmärtävät niitä. Me olemme värisokeita, jos nimitämme noita tiilejä vihertäviksi. Kun joku tulee ja sanoo, että ne ovat sammaleen värisiä, sanomme, että hän on värisokea. Minulla oli hyvä ystävä, joka oli värisokea. Hän oli sitten myöhemmin kyllä painanut mieleensä, mitkä asiat olivat punaisia ja mitkä vihreitä, eikä hän sitten enää nolannut itseään. — Koko järkemme kehitys, joka on tehnyt mahdolliseksi saada oikeita mielteitä, ajatuskuvia, on pitkän kehityksen tulos. Sitä ominaisuutta meillä ei ole astraaliruumiissa vielä. Sentähden me olemme näin lapsen tapaisia, avuttomia, unia nähdessämme. Mehän voimme nähdä merkillisiä unia. Sitten me itse muodostamme unia. Kun ihminen esimerkiksi makaa pitkällään eikä ole oikein hereillä toisessa maailmassa, hän voi soittaa unimaailmassa toisille ihmisille ja juttelee heidän kanssaan. Se on kaikki hänen omaa mielikuvitustaan. Hän on kehittyneempi silloin jo, kun hän todella sitten kävelee ja tapaa ihmisiä tuossa näkymättömässä maailmassa. Mutta kun ihminen ei ole vielä itsetietoinen, sillä tavalla itsensä herra kuin päivätaunnassaan, niin hän on sielunsa oman dramatisoivan kyvyn orja. Sentähden, kun me tulemme ruumiiseemme, niin siinä heräämisen hetkellä voi tapahtua jotakin. Se tajunta, joka on vielä toisessa maailmassa, on niin ajasta ja paikasta riippumaton — sillä aikakäsite on toinen tuossa näkymättömässä maailmassa —, että jos jotakin tapahtuu ruumiillemme juuri heräämishetkellä, niin ennätämme kuvata pitkän kuvasarjan. Muistatthän kaikki tuon klassillisen esimerkin, jonka ranskalainen

Maury kertoo. Hän nukkui ja näki unta: hänet otetaan kiinni, vangitaan ja viedään vankilaan; hänet tuomitaan mestattavaksi ja viedään giljotiinille. Sitten putoaa giljotiinin kirves alas, ja hänen päänsä putoaa koriin. . . Ja koko tuo hänen unensa johtui siitä, että sängyn laidasta oli pyöreä puu pudonnut hänen niskalleen. – Kuta kehittyneempi ihminen on ajatuselämässään, sitä vilkkaampi on hänen dramatisoiva kykynsä. Unieliämä on tärkeä, ja sentähden on tärkeätä ihmiselle, joka tahtoo perehtyä noihin uniasioihin, että hän tulee opetuslapsiksi, joka siveellisesti kasvattaa itseään ja oppii hillitsemään ajatuksiaan. Silloin voi tapahtua niin, että hän herää ja samalla tietää, että puu sängyn laidasta putosi hänen niskalleen. Hän tietää reaalisesti, mitä tapahtuu. – Toinen koe on se, että nukkuvan ihmisen – joka on lähellä heräämistä – nenän alle pistetään hajuvesipullo. Hieno tuoksu menee hänen sieraimiinsa. Samalla hänet herätetään, ja hän on pahoillaan: »Miksi te herätitte minut? Minä olin Reinin rannalla lähellä Kölniä kävelemässä; siellä oli ruusuja, ja minä nautin kovasti niiden tuoksusta.» – Toiset nauroivat ja sanoivat: tässä on Kölnin puutarha. Se on klassillinen esimerkki meidän unennäöstämme.

Me voimme nähdä myöskin telepaattisia unia. Me olemme toisessa tilassa ollessamme todella nähneet, että se tai se ystävä on kirjoittanut meille kirjeen. Me näemme sen kirjeen, ja kun heräämme, muistamme nähneemme unta, että saamme kirjeen ystävältämme. Sitten samana päivänä se kirje voi tulla. Tämä on hyvin tavallinen uni, joka on esimerkki monista samanlaisista; ne ovat telepaattisia unia.

Myöskin profetallisia unia on paljon. Herätessäni muistan esim. nähneeni unta, että ostin itselleni pianon, ja se oli niin todellista, että rupesin sillä soittamaan ja nautin siitä. Aamulla on ikävää, että se olikin vain unta. Millä rahalla minä ostaisin itselleni pianon? Mutta annapa olla: Vähän ajan perästä hyvä ystäväni antaa minulle rahaa ja sanoo: osta piano, – ja minä ostan. – Tämä oli kyllä keksitty esimerkki. Voisi kertoa kokemuksesta monenlaisia profetallisia unia, mutta jokainenhan on nähnyt sellaisia. Se, mitä tulee, on tapahtunut sielussamme korkeammalla tasolla etukäteen tai on sielu siinä asiassa saanut inspiration omalta taivaalliselta isältään, hengeltään, joka on näyttänyt, mitä tulee tapahtumaan. Ja ihminen muistaa sen herätessään.

Kuta enemmän ihminen esimerkiksi opetuslapsena oppii puhdistamaan fyysillistä ja eetteriruumistaan, niin ettei sen tarvitse nähdä unia yön aikana, sitä enemmän hän myöskin valmistautuu sielussaan, ja tulee lopulta siihen kohtaan, että hän alkaa muistaa, mitä todella on kokenut. Se muisti ei tule heti aivan yhtämittäiseksi. Ihminen muistaa, että nyt näin sellaisen tai sellaisen unen – oli se sitten symbolinen, telepaattinen tai profetallinen. Jotakin sellaista hän muistaa hyvin elävästi, ja se kyky kehittyy yhä enemmän. Ja aina aamulla herätessään hän tietää, että hän on elänyt aivan toista elämää yön aikana. Hän on nähnyt ja kokenut paljon toisessa maailmassa. Ei sen tarvitse olla aivan lopullista, että tällaista tapahtuu ihmiselle. Sitten asiat voivat muuttua taas, mutta se on toinen asia. Silloin ihminen tulee aivan vakuuttuneeksi siitä, että hän yön aikana elää toisessa maailmassa, toista elämää.

Tähän unieliämään viitaten tahdon seuraavassa puhua kuolemasta ja näyttää, millä tavalla näemme, kuinka selvä yhteys on olemassa unen ja kuoleman välillä, kuinka vanhoissa kulttuureissa sanottiin, että uni on kuoleman nuorempi veli.

IV

Kuolema odottaa jokaista ihmistä tämän maan päällä, ja kuolema on sentähden yhtä tuttu tapaus meille ihmisille kuin syntymäkin. Syntymästä luulemme paljon tietävämmä, ja tiedämme, että syntymää seuraa elämä tässä näkyvässä maailmassa, jonka mielestämme niin hyvin tunnemme. Mutta vaikka kuolema on yhtä tavallinen kuin syntymäkin, kuolemasta ei läheskään yhtä paljon tiedetä. Tiedetään kyllä, että kuolema lähestyy vanhusta. Kuolema on lähellä sairasta. Kuolema voi tulla onnettomuustapauksessa. Mutta mikä

sitten sitä kuolemaa seuraa, ei ole läheskään yhtä tuttua ihmisille kuin se, mikä seuraa syntymää. Oikeastaan, jos vähänkin ajattelemme, on syntymä erinomaisen salaperäinen tapahtuma, sillä syntyessä tulee tänne maan päälle jokin olento, ensin hyvin ruumiillinen, mutta vähitellen yhä enemmän sielullinen olento, olento, joka lopulta tuntee itsensä yksilölliseksi minäksi, ihmiseksi, joka sanoo: »minä olen» —, ja joka oikeastaan tuossa ajatuksessa »minä olen» ei tiedä, mitä olemattomuus on. Ei kukaan meistä, jos oikein tarkasti tarkastamme itseämme ja ajattelemme tätä minän arvoitusta, voi ymmärtää, ettei se minä olisi ollut aina olemassa. Ainakaan emme voi ymmärtää, milloinka se minä ei ollut olemassa, sillä se on itsessään niin salaperäinen ja samalla niin selvä, niin yksilöllinen, niin elävä asia, että sen olemattomuutta on perin vaikea ymmärtää. Me voimme hyvin ymmärtää, että meidän ruumiimme häviää; voimme hyvin ymmärtää, että vaikka meiltä hakataan kädet ja jalat pois, olemme silti vielä olemassa. Osaamme yhä ajatella, tuntea, tahtoa; emme tiedä, kuinka paljon meistä voisi ottaa pois, ennenkuin me todella lakkaisimme tuntemasta, ajattelemasta, tahtomasta, tajuamasta. Ei kukaan meistä esimerkiksi usko, että me kuolemme silloin, kun nukumme, vaikka lakkaamme olemasta tässä näkyvässä maailmassa; vaikka emme jokainen suorastaan tiedä aivan objektiivisen pätevästi, mitä tapahtuu meille nukkuessa, emme kuitenkaan usko, että häviämme olemattomiin. Uskomme kokemuksemme nojalla, että olemme olemassa, koska seuraavana aamuna heräämme omana itsenämme, tunnemme itsemme samaksi henkilöksi, joka laskeutui illalla levolle ja nukkui yön.

Syntymä on sentähden arvoitus meille, ja jokainen ihminen voi kysyä: missä olin ennen syntymääni? En voi kysyä, missä olin ennen nukkumista, vaikka tiesin, että nukuin. Meistä on luonnollista, että meidän on täytyntä olla olemassa ennen syntymäämme. Yhtä luonnolliselta tuntuu, että meidän täytyy olla olemassa kuoleman jälkeen. Minne ja miksi me häviäisimme? Meidän minuutemme on yhtä ajatteleva, tunteva ja tahtova kuolemaan saakka. Yhtäkkiäkö meidän olemassaolomme sitten lakkaisi? — Kuitenkin on ihmisiä, jotka mielellään ajattelevat, että kaikki loppuu kuolemaan. He eivät sano: nukkumiseen kaikki loppuu — mutta: kuolemaan kaikki loppuu. He ovat hyvin varmoja asiasta. Ja sentään emme ihmettele, että on aina ollut myöskin ihmisiä ja suuria eettisiä virtauksia maailmassa, jotka ovat sanoneet: kuolemaan ei ihmisen olemassaolo lopu. Hän ei lakkaa olemasta, vaikka hän kuolee pois ruumiistaan, vaan yhä vielä hän on olemassa. Tuo on aina tuntunut kaikista ihmisistä yleensä niin luonnolliselta, että heidän ei ole koskaan ollut vaikeata uskoa, että ihminen todella on olemassa kuoleman jälkeen. Kaikki suuret uskonnot ovat yksimielisesti puhuneet tästä olemassaolosta kuoleman jälkeen. Kysymys onkin enemmän ollut siitä, minkälainen se olemassaolo on kuoleman jälkeen. Siinä kuka ties suuret uskonnot ja pienet uskonnot ovat voineet olla vähän erilaisia mielipiteiltään, joskin jokin piirre on aina ollut yhteinen. Yksityiskohtiin nähden uskonnot ovat selvittäneet kuoleman jälkeisiä asioita vähän eri tavalla. Me elämme nykyään tässä nykyisessä kulttuurissamme kristikunnassa ja tiedämme, että kristilliset kirkot ovat vuosisatojen kuluessa saarnanneet, että ihminen kuoleman jälkeen joko nukkuu haudassaan taikka elää jonkinlaista elämää jossakin, mutta kummassakin tapauksessa ihminen odottaa määrättyä tulevaisuutta. Jokainen ihminen, oli hän haudassaan tai jossakin henkimaailmassa, odottaa sitä päivää, jolloin hän on nouseva ylös, jolloin hänet kutsutaan haudastaan taikka tuosta kuolemanjälkeisestä unestaan ylös, jolloin on viimeinen tuomio, jolloin hänen tulevasta kohtalostaan lausutaan ratkaiseva tuomio. Toiset sielut silloin — niinkuin sanotaan — joutuvat oikealle puolelle ja saavat vähitellen nousta yksitellen taivaaseen ikuisen iloon. Toiset sielut taas joutuvat vasemmalle puolelle ja saavat mennä alaspäin ikuisen kadotukseen. Ja mikä on tuominut toiset ikuisen autuuteen ja toiset ikuisen kadotukseen? Se on yhden kirkon mukaan heidän uskonsa täällä maan päällä. Toisen kirkon mukaan se on heidän uskonsa ja heidän hyvät ja pahat tekonsa maan päällä. Ihmisen kohtalo on nyt ratkaistu ikuisiksi ajoiksi tämän elämän jälkeen. Ja sentähden ihminen, joka on totuutta etsinyt, joka on myöskin totuutta jonkin verran löytänyt, joka on näitäkin kuolemanjälkeisiä asioita tutkinut sillä tavalla kuin Uudessa Testamentissa sanotaan, että »ihmisen henki tutkii Jumalan hengen syvyyksiä», kauhistuu huomattavasti, kuinka tietämättömiä ja kuinka välinpitämättömiä ihmiset yleensä ovat kuolemanjälkeisestä elämästä. Tuo totuudenetsijä lähtee jonkin todella uskovaisen luo — papin tai piispan — ja kysyy häneltä: oletko vakuutettu, että asiat ovat, niinkuin esität? Silloin hän ensimmäisenä vastauksena saa: olen. Mutta kun hän sitten kysyy: tiedätkö sinä, että toinen ihmisielu joutuu iankaikkiseen kadotukseen, toinen iankaikkiseen autuuteen? —, silloin jo joutuu tuo uskovainen, tuo oppinut teologi hieman hämilleen. Hän

sanoo: eihän ihminen voi noita asioita tietää. Ihmisen silmä ei voi niitä asioita nähdä, vaan hänen täytyy uskoa, mitä Pyhässä Sanassa sanotaan, ja Pyhässä Sanassa sanotaan näin: . . . — Entä jos tuo Pyhä Sana ei olisikaan niin luotettava, kysyy totuudenetsijä. Silloin hän saa kerrassaan kauhistuneen katseen osakseen ja nuhtelun: »Sinä olet Jumalan kieltäjä; asetut Jumalan käskyjen yläpuolelle, sillä me olemme aina kirkossa tienneet, että ihmisen ei sovi kysellä jumalallisia salaisuuksia.» Ja tämän totuudenetsijän täytyy lähteä murheellisenä pois. Hän ei ole saanut vastausta, ja hänen täytyy tehdä se havainto, että nämä uskovaiset ja oppineet teologit eivät tiedä, mistä puhuvat. He uskovat puhuvansa oikein, koska monissa kirkolliskokouksissa on päätetty, että niin ja niin on asian laita, mutta omasta kokemuksestaan he eivät tiedä, että asiat ovat niin kuin he esittävät. Totuudenetsijä tulee siitä sangen surulliseksi, sillä jos hän on oikein etsinyt totuutta koko mielellään ja sydämellään, hän tietää jotakin. Hänelle kuolema, joka on niin suuri salaisuus toisille, ei olekaan enää salaisuus. Hän on saanut nähdä ja kokea, mitä kuolema on. Ja jos me nyt tahtoisimme asettua sille kannalle, kuin asetuimme tutkiessamme unieliämää ja nukkumista, jos tahtoisimme asettua tuolle tutkivalle kannalle, niin voisimme heti todeta, että tuo vanha lause pitää paikkansa, että »uni on kuoleman nuorempi veli». Nyt tahdommekin koettaa kuvata, mitä kuolemassa tapahtuu.

Muutamain piirtein kuvitelkaamme taas, että seisomme tuolla jonkin matkan päässä kuolevasta ihmisestä ja katselemme häntä. Jos hän on hyvin vanha ihminen, joka jo on väsynyt ruumiilliseen elämäänsä, niin hänen kuolemansa, jos hän on ollut terve ihminen, voi olla niin rauhallinen ja helppo, ettei hän juuri tiedäkään, kun hän nukahtaa pois. Mutta jos kysymyksessä on nuori ihminen, miehuuden iässä oleva nainen tai mies, niin hän voi olla niin täynnä elämänvoimaa vielä, että meidän tulee häntä sääli syrjästä katsellessamme, kuinka kovasti jokin hänessä kamppailee kuolemaa vastaan. Mutta kun me katselemme vähän toisenlaisella silmällä, näemme että hän itse ei suinkaan kamppaile, vaan hänen ruumiinsa kamppailee kuolinkamppailua, se ruumis, jolla on oma elämänvoimansa. Ja kuolinkamppailua voi kestää sangen kauan, ja se voi tuntua vaikealta ja hirmuiselta. Mutta kun katselemme syrjästä käsin sisäisellä silmällä, niin näemme, että se kuolinkamppailu ei ole sittenkään niin vaikea itse ihmiselle. Se on ruumis, joka kamppailee, ja ihminen sielullisena olentona on siellä vain silloin tällöin hetkellisesti mukana. On kuin hän yhtäkkiä avaisi silmänsä ja katselisi ympäristöönsä, ja kuin taas silmät sumenisivat, ja hän taas avaisi silmänsä. . . ja lopulta kun kamppailu loppuu, hänen silmänsä menevät aivan auki, ja hän näkee ympärillä olevat ja hymyilee. Kamppailu on loppunut, ja sitten hänen katseensa ikäänkuin rikkoutuu, ja hän lähtee ruumiistaan pois. Jäljelle jääneet painavat hänen silmänsä umpeen, kun he ovat todenneet monista eri seikoista, että hän todella on kuollut. Ja tavallisesti puhutaan sitten, kuinka onnellisen näköinen hän on. Kaikki hänen piirteensä tulevat rauhallisiksi; vaikean kuolinkamppailun perästä on seurannut melkein yliluonnollinen kauneus. Ruumis on joutunut täydelliseen rauhaan, ja nyt se on kuin onnellinen. Kun katselemme tätä syrjästä, mitä tämä kaikki on, niin huomaamme, että nyt ei ole kysymys niinkuin nukkuessa siitä, että tuo sielu, tajunta, lähtisi tuohon väriauraan ulos ja jättäisi näkyvän ruumiin ja sen näkymättömän eetteriruumiin. Itse kuolinkamppailu on sitä, että tuo näkymätön eli eetteriruumis lähtee ulos fyysisestä, näkyvästä, karkeasta ruumiista. Se on tuo näkymätön, jonkinlaisen haamun näköinen ruumis, joka erkanelee fyysisestä ruumiista ja sen mukana sitten tietysti sielu, koko tuo ihmisen astraalinen puoli. Kuolinkamppailu on silminnähtävästi siinä, että eetteriruumiin on vaikea kiskoutua irti tästä fyysisestä ruumiista. Muutamilla ihmisillä se ei ole niin vaikeaa. Joku vanha ihminen on melkein jo oppinut lähtemään ulos eetteriruumiissaan fyysisestä ruumiista. Joku sairauden runtelema ihminen myöskin kuolee helposti ja rauhallisesti, koska hänenkin eetteriruumiinsa on jo monta kertaa hieman mennyt ulos fyysisestä ruumiistaan. Ainoastaan hyvissä elämänvoimissa olevat ihmiset näennäisesti kärsivät paljon. Siinä on suuri kamppailu näkyvän ja eetteriruumiin välillä. Ja kun tuo eetteriruumis lähtee ulos fyysisestä ruumiista, tajunta on vielä jäljellä fyysisessä ruumiissa, niin kauan kuin on olemassa tuo loistava hopeinen silta tämän näkyvän ja eetteriruumiin välillä. Meidän ei tarvitse ajatella — vaikka näin viittaa kädelläni tähän suuntaan —, että se tapahtuisi sivulle päin, vaan pikemminkin se nousee ylöspäin, aivan kuin jaloista pään läpi, ja on sitten fyysisen ruumiin yläpuolella. Ja tuo silta eli hopealanka — niinkuin sitä myös nimitetään, myöskin kultalangaksi —, tuo loistava lanka on vielä jäljellä ehjänä fyysisen ruumiin ja eetteriruumiin välillä. Ja niin kauan kuin tuo lanka on ehjänä, ihminen ei ole vielä kuollut, vaan hänet voitaisiin herättää takaisin fyysisen ruumiiseen. Siinä katsellessamme tulee äkkiä joku enkeliolento tai joku vainaja vaikka, ja jostakin

ylhäältä annetusta käskystä katkaisee tuon langan. Silloin fyysillinen ruumis on kuollut ja jää tuohon avuttomana. Kun seuraamme sielun, persoonallisen minän kohtaloa, huomaamme, että nyt ei ole tuosta persoonallisesta tajunnasta mitään jäänyt tuohon fyysilliseen ruumiiseen. Ihmisen nukkuessa me huomasimme, että se sieluaura ja sieluruumis, joka on tuossa fyysillisen ruumiin ulkopuolella, ei ole vetänyt mukaansa kaikkea sitä parasta, jonka nojalla ihminen on persoonallinen olento, minuus, joka voi itsetietoisesti ajatella. Me huomasimme eron fyysillisen päivätajunnan ja nukkuvan tajunnan välillä. Mutta nyt huomaamme, että koko tuo persoonallinen tajunta on siirtynyt tuohon sieluun, auran, eetteriruumiin mukana ja asuu siinä. Ja usein jo silloin, kun alkaa tuo kamppailu, kun eetteriruumis alkaa irtautua fyysillisestä ruumiista – mutta ainakin silloin, kun ihminen on kuollut ja on eetteriruumiissa –, ihmisen tajunta on eetteriaivoissa ja katselee puolueettomasti koko mennyttä elämäänsä. Hänen maallinen elämänsä kulkee äärettömän nopeasti kuin filmikuvina hänen edessään, ja hän arvostelee tuota elämää täysin puolueettomasti. Hän ei ole ollenkaan kuin oma itsensä persoonallisessa mielessä. Hän on oma itsensä, mutta jossakin merkillisessä mielessä. Hän katselee koko mennyttä elämäänsä ja arvostelee sitä kuin joku viisaampi olento, joka osaa arvostella. Hän ikäänkuin tuomitsee itse kaikki pahat tekonsa, erehdyksensä, vikansa, syntinsä, ja hyväksyy myöskin kaikki hyvät ominaisuutensa, tekonsa ja kaikki, mitä on jaloa ja epäitsekästä hänessä. Tämä kaikki käy sangen nopeasti, vaikka se sittenkin voi kestää tuntikausia. Ja jos se ei ole tapahtunut tuon kamppailun aikana, se tapahtuu sitten, kun ihmisen tajunta on eetteriruumiissa. Sitten kun hän on tehnyt tällaisen tilin omasta elämästään, hän lähtee ulos eetteriruumiistaankin; hän jättää eetteriruumiinsa samalla tavalla kuin hän jätti fyysillisen ruumiin nukkuessaan, lähtee ainoastaan loistavassa väriaurassaan ulos eetteriruumiistaan. Se on verraten helppoa, mutta se vaikuttaa häneen samalla tavalla kuin hänen lähtiessään fyysillisestä ruumiista nukkuessaan. Hän aivan kuin nukahtaa pois. Ja tuossa nukkuvassa tilassa hän voi olla jonkin aikaa – useita tunteja, korkeintaan kolme vuorokautta, tavallisesti puolitoista vuorokautta – eikä hän oikeastaan tiedä mistään. Sitten hän herää, ja silloin voimme tehdä erään havainnon, joka poikkeaa samanlaisesta havainnosta, minkä teimme, kun oli kysymys nukkumisesta. Teemme sen havainnon, että kun ihminen nukkuessaan otti vähän eetteriruumiinsa aivoista mukaansa tuonne astraaliseen tilaan, niin nyt ihminen kuoltuaan ottaa siihen astraaliseen tilaan eetteriruumiista ja sen aivoista kaiken sen, mikä on ollut hänen päivätajuntansa pohjana; hän todella ottaa nyt tuohon sieluunsa kaiken sen eetteriaineen niin sanoaksemme, kaiken sen valon – jos käytämme tätä vertauskuvaa –, joka on tehnyt hänestä sen persoonallisuuden, mikä hän on ollut. Hän on nyt persoonallisesti oma itsensä. Ja silloin huomaamme erään merkillisen seikan. Hän herää ja nousee ylös, tuntee itsensä aivan kevyeksi ja ihmettelee vähäsen, missä maailmassa hän on. Hän ei ole vielä missään kuolemanjälkeisessä maailmassa. Hänen ruumiinsa on kevyt, ei ole tuskia, ei sairautta, ei väsymystä. Hän huomaa olevansa tässä näkyvässä maailmassa. Hän lähtee etsimään omaa kotiaan ja näkee, että hänen omaisensa itkevät ja surevat. Hän silittää heidän poskiaan ja sanoo: »Mitä sinä suret? Minähän olen tässä aivan elävänä, terveenä ja reippaana.» Mutta hänen omaisensa eivät kuule hänen ääntään. – »Mitä ihmettä!» – Hän lähtee kävelemään. Hän tapaa vanhoja tuttujaan. »Terve!», hän sanoo ja ojentaa kätensä. Hänen ystävänsä vaikuttavat puupölkyltä, eivät edes katso häneen – aivan kuin häntä ei olisi olemassakaan. Hän säpsähtää ja ihmettelee: »Mitä tämä on?» Ja kun hän on kulkenut siellä ja täällä ja huomaa, että kukaan ei välitä hänestä, hän taas palaa kotiinsa, ja silloin hän, useinkin, näkee oman ruumiinsa. »Oo», hän ajattelee ja samalla voi hänen luonaan olla joku hänen ystävänsä, jota hän ei erikoisesti tunne, ja sanoo: »Katso tuota. Tuossa on se sinä, jota pidit itsenäsi ja jonka avulla elit tässä maailmassa. Nyt sinä olet kuollut.» – »En minä ole kuollut.» – »Etkö ole? Mutta nyt sinä olet siirtynyt pois tuosta näkyvästä maailmasta, ja nyt sinä asut tässä ruumiissa. Katso itseäsi!» – Hän katsoo ja huomaa: »Mutta minähän olen jotakin merkillistä, ja minulla ei ole vaatteita.» Hänen ystävänsä sanoo: »Etkö huomaa, että sinulla on frakkipuku päälläsi?» – tai paras leninki, jos hän on nainen. – Sitten tuo ruumiistaan siirtynyt huokaa helpotuksesta ja ajattelee: »Tämähän on ihmeellistä. Minä olen kuollut; eikä kukaan eläessäni selittänyt minulle, mitä kuolema on. Eivät papit osanneet sanoa mitään tästä. Onko tämä helvetti, vai onko tämä taivas? Minä ajattelen, että jos tämä on taivas. . .; ei, tämä on merkillistä. Pikemmin voisi ajatella, että tämä on helvetti, koska kukaan ei välitä minusta.» Mutta opas sanoo: »Et ole taivaassa etkä helvetissä, vaan olet kuoleman jälkeen tässä näkyvässä maailmassa. Pian sinulle tulee uusia kokemuksia; ole nyt tässä, mutta muista: »Kukaan ei näe sinua.» Sitten hän lähtee kävelemään ja huomaa, että hänen hautajaisiaan valmistellaan. Ja sitten on tavallista – olen huomannut sen aina nykyään hautajaisissa –, että

tuo vainaja lähtee katsomaan omia hautajaisiaan. Ja jos papit ja muut seisovat siellä ja puhuvat äärettömän ylistäviä sanoja hänestä, niin hän melkein vähän häpeää itseksensä: »Mitä joutavia! Kaikkea sitä saakin kuulla. Ja miksikä niiden kaikkien pitää olla noin surullisen näköisiä? Eivätkö he tiedä mitään kuolemasta? He juttelevat, niinkuin kaikki elämä olisi kuolemassa loppunut ja ei olisi mitään toivoa.» Hän tahtoi ravistaa heitä, huutaa heille kaikille: »Älkää olko narreja! Mitä varten tuollaisia kukkia ja kransseja. Onhan se kaunista, mutta turhaa se on.» – Minä olen ollut neljä kertaa mukana krematoriossa, missä ruumis poltetaan ja ainakin kahdessa tapauksessa vainajat olivat erittäin uteliaita, mitä se kaikki on? He itse olivat tahtoneet, että heidän ruumiinsa poltetaan. Mutta samalla oli puhuttu, että eiköhän mahda ottaa kipeätä, kun ruumis poltetaan. Ja vainaja odottaa ja katselee, koska se työnnetään uuniin. Eräässä tapauksessa vainaja katseli ja ihmetteli: »Kaikkea hölynpölyä; he puhuvat, että se tuntuu hirmuiselta ja julmalta, kun ruumis poltetaan.» Eräs toinen taas oli jo eläessään tullut niin vakuuttuneeksi siitä, että ainoa luonnollinen tapa kohdella kuollutta ruumistaan oli polttaa se, että kun tulin sinne ja katsoin miten se poltetaan, vainaja ei välittänyt koko ruumiinsa poltosta. Hän tiesi, että se on se ja hän itse on toinen.

Tämä tajuissaan oleminen tässä näkyvässä maailmassa kuoleman jälkeen ei suinkaan ole iankaikkinen; se ei kovin kauan kestä. Pian ihmiselle tulee toinen asia eteen. Hän tuntee, että hänen auransa alkaa vetää häntä jonnekin. Ottakaamme muutama tyypillinen esimerkki. Ajatelkaamme tuota ensimmäistä, sitä tyyppiä jonka nukkumista koetimme kuvata ensin. Hän alkaa tuntea, että hänen auransa vetää häntä jollakin tavalla. Ei hän sano sitä auraksi, mutta jokin vetää häntä. Ja sitten tuntuu, kuin hän kadottaisi puolet itsestään. Hän on kyllä tajuissaan ja tietää kyllä, kuka hän on, ja että hän on olemassa, ja on sama kuin ennenkin maanpäällisessä elämässään, mutta kuitenkin on kuin hänen sielustaan jotakin poistuisi. Hän katselee ja joutuu kosketuksiin sellaisen maailman kanssa, joka, ihmeellistä kyllä, aivan vastaa hänen unielämäänsä tässä näkyvän maailman elämässä. Hän joutuu ikäänkuin omien uniensa valtaan, mutta nyt ei ole sillä tavalla kuin nukkuessa, että hän herättyään ei muista tai että hän on puolitajuinen, vaan hän on aivan tajuissaan. On vaikeata sitä selittää. Hän tietää olevansa oma itsensä, eikä suinkaan ajattele, että hän joutuu uniensa kanssa yhteyteen; hän joutuu kaikenlaisten ikävien asioiden kanssa yhteyteen; juomahimon ja juomatovereiden ja sen sellaisten yhteyteen hän joutuu; voimme sanoa, että hän joutuu niiden vangiksi. Hän joutuu oman alemman sielunsa vangiksi. Sentähden sanotaan evankeliumissakin, että Jeesus meni saarnaamaan kuolleille vankeudessa. Se on juuri sitä, että kuollessaan tuollaiset ihmiset, joilla on jokin himo ja vaikeita asioita voittamatta, jotka he tuovat mukanaan ja jotka sielullisella tavalla ympäröivät heitä unielämässä maan päällä, joutuvat niiden vangiksi. Ne ovat kyllä aivan objektiivisia. Se on nyt kuin ulkokohtaista ja objektiivista. Ihmiselle aukenee portit siihen maailmaan, joka on samalla tasolla kuin hänen omat himonsa, ja hän joutuu samanlaisten tovereiden kanssa yhteyteen. He muodostavat suuren joukon. Sentähden Danten kuvaus kuolemanjälkeisestä tilasta ei ole tuulesta temmattu. Hän näki tuonelassa, että sielut ovat yhdessä. On kuin tuulispää kävisi, ja sielut ovat kovissa tuskissa. Tuo ihminen on kovissa tuskissa, joka joutuu elämään alempien himojensa kanssa, joita hän ei ole voittanut eläessään, jotka ovat vielä alitajunnassa. Ne ovat ulkokohtaisia hänelle. Ja esimerkiksi ihminen, joka aina on tottunut tyydyttämään juomahimoaan, joutuu hirmuiseen tuskaan. Hän ei voi sitä tyydyttää nyt, ja hän on vankeudessa niin kauan, kuin se himo – tai joku toinen himo – hänestä itsestään kuolee pois. Se kuolee omaan tuskaansa, ja nämä tuskat ovat sangen vaikeita. – Minä en ehdi näiden asioiden yksityiskohdissa viivähtää liian kauan sentähden, että se veisi liian paljon aikaa. Mutta sen vain sanon, että nämä sielut, jotka ovat vankeudessa tällä tavalla kuoleman jälkeen, saavat apua kyllä toisilta olennoilta. Myöhemmin puhun siitä, minkälaista apua he saavat. He saavat apua toisilta olennoilta, jotka koettavat selittää heille: »Sinä olet vaikeassa tilassa; älä usko, että se on ikuista helvettiä.» Sillä mikä on erittäin vaikeata sieluille vankeudessa, on se heijastunut muisto fyysillisestä elämästä, että helvetti on olemassa ja se on ikuinen. On ääretön tuska ajatella: »Minä olen iankaikkisessa helvetissä eikä mikään pelasta minua!» On suuri työ auttajilla selittäessään, että se ei ole ikuista, ja selittää, mitä pitäisi tehdä vapautuakseen vankeudesta. Se vankeus loppuu sitten kuin väsymykseen, uneen, ja sielu herää parempaan maailmaan; hänellä on toiset tunteet, joiden avulla hän joutuu toiseen maailmaan, jossa hän tapaa ystäviä ja muita, jotka ovat hänelle tuttuja.

Siellä hän sitten pääsee kouluun. Ei vanhakaan ihminen häpeä, että hänet pannaan kouluun oppimaan, mikä on maailma, mihin hän on joutunut ja mitä on hyvä hänen tietää siellä, jotta hänen aikansa ei kuluisi turhaan, vaan hyödyllisesti. Tämä on uudenaikainen keksintö. Se ei ole monta tuhatta vuotta vanha. Oikeastaan vasta Kristuksen jälkeen alkoi koulutyö suuremmassa määrin. Siitä lähtien on koetettu opettaa vainajia, ja voimme huomata, että erikoisesti tuo opetustoimi on lisääntynyt, sekä myöskin auttaminen, tänä teosofisena aikana. Minä puhun vähän siitä myöhemmin.

Sitten loppuu tuollainenkin aika sielulle, ihmisminälle. Hän nukahtaa taas vähän, ja sitten herää. Hän on nyt kuin pieni lapsi ja aivan kuin oma itsensä. Hän tuntee olevansa sama olento kuin maan päällä. Mutta ihmeellistä kyllä, nyt hänelle alkaa onnen aika. Hän elää kyllä uudestaan maanpäällistä elämäänsä, mutta on kuin hänestä olisi puhdistunut kaikki kuona. Hän kasvaa, mutta mitään pahaa ei ilmene hänessä. Hän on kyllä sama inhimillinen persoonallisuutensa, mutta vain kaikki hyvä, puhdas, tosi, kaunis on nyt hänessä. Hänen eteensä tulevat hänen lapsuutensa unet ja nuoruutensa unelmat elämästä, ja hän tuntee, että nyt hän lähtee toteuttamaan niitä kaikkia. Hän luulee elävänsä vanhaa maanpäällistä elämäänsä, mutta hän tietää samalla, että hän on vapaa kaikista esteistä, että hän on kaunis, jalo, rehellinen, kyvykäs. Hän olisi tahtonut sitä olla maan päällä, tosi ihminen; mutta nyt tässä kuolemanjälkeisessä elämässään hän aivan huomaa sitä todella olevansa. Hän elää maanpäällisen elämänsä uudestaan, mutta kaikessa sen kauneudessa. Mitä hän ei voinut toteuttaa maanpäällisessä elämässään, toteutuu nyt. Hän on ihmeellinen soittaja, ja jos hän on suuri säveltäjä, hän näkee, kuinka taivaat aukeavat. Paljon ihmisiä on ympärillä, ja hän soittaa niin, että taivaan seinät muodostuvat uusiksi, laajoiksi, kauniiksi. Maalari taas maalaa ihmeellisen kauniita kuvia. Ja ihmeellistä, jos hän ei ole sitä ennen kokenut, hän osaa nyt rakastaa kaikkia, ja kaikki joita hän rakastaa, tulevat hänen luokseen. Mikä ihmeellinen elämä! Kaikkia saa rakastaa. Hän ei osannut ennen näyttää sitä rakkautta, joka todella hänessä asui. Ihmisen taivaselämä on hurmaava. On aivan kuin ihmisellä olisi kädessään pikari. Toisella on pieni, toisella isompi, mutta siihen pikariin kaadetaan taivaallista viiniä aivan ääriään myöten. Ihminen tyhjentää sen, ja hän on niin onnellinen, että sanoin ei voi sitä selittää. Hän on hyvin onnellinen, ja lopulta hän nousee niin korkeaan onneen, että hän ei jaksakaan kantaa sitä enää. Se aivan kuin hajoittaa. Hän häviää melkein olemattomiin. Hänen persoonallinen tajuntansa ikäänkuin häviää, nousee hengen kirkkauteen, ja ihminen ei enää tunnekaan sitä maallista persoonallisuutta, jonka hän jätti. Hän on niin kirkastettu, samalla niin nuori. Hän tuntee ja ymmärtää, kuinka paljon hänellä onkaan oppimista vielä. Siinä taivaallisessa hurmiossa, ekstaasissa on Jumalan Pojan ihanne, ja hän itse on kaukana täydellisyydestä. Hänen täytyy paljon oppia; ja hän tietää, että se oppiminen tapahtuu sillä tavalla, että hän syntyy uudestaan tänne maanpäälliseen helvettiin, jotta hän puhdistuisi, vahvistuisi ja pyrkisi eteenpäin.

Tuon kaikista korkeimman taivaan jälkeen hän kuulee kellon soiton, joka kutsuu hänet maalliseen elämään. Ja hänen sielunsa tuntee: »Nyt tahdon koettaa paremmin kuin ennen olla puhdas, rehellinen ja rauhallinen sisässäni. Minä tahdon olla rakastava kaikkia kohtaan.» – Näin hän ajattelee ja tuntee. Sitten hän vaipuu kuin uneen, kunnes sitten taas pienenä lapsena herää tässä näkyvässä maailmassa. Siinä on samalla syntymisen salaisuus. Se on puhdas enkeli, joka tulee taas maan päälle. Ihmissielu on kaikesta kuonasta puhdistunut, on kuin puhdasta kultaa maan päälle syntyessään. Mutta sitten täällä hänen vanha karmansa herää eloon. Seuraukset hänen vanhoista teoistaan, ajatuksistaan, tunteistaan, himoistaan ja haluistaan kerääntyvät hänen ympärilleen ja muodostavat uuden persoonallisuuden.

Tämä kuvaus tietysti koskee sekä tuota ensimmäistä tyypillistä esimerkkiä, juoppoa, että toista esimerkkiä, mikä meillä oli sivistyneestä ja siveellisestä ihmissielusta. Mainitsin, että toisella ihmisellä voi olla pieni pikari kädessään ja toisella voi olla suuri. Mutta molemmat sielut ovat yhtä onnellisia. He ovat niin onnellisia kuin voivat olla. – Sitten on kolmaskin esimerkki, tyyppi mutta siitä puhun seuraavassa.

Ikuinen elämä ei ole sama kuin kuolemanjälkeinen elämä, vaikka tavallisesti käsitetään, että ikuisella elämällä on jotakin tekemistä niiden asioiden kanssa, jotka seuraavat kuolemaa. Niinpä meillä täällä kristikunnassa ajatellaan, että tämän lyhyen maallisen elämän perästä ihminen viimeisellä tuomiolla herätetään, ja sen jälkeen alkaa iankaikkinen elämä. – Monet buddhalaiset ajattelevat, että ikuin elämä on se ikuisesti kestävä elämä, että me ihmiset aina synnymme jälleen tänne maan päälle. Me kuolemme pois, mutta synnymme taas jälleen, ja siinä on elämän ikuisuus. Tosin buddhalaiset ajattelevat silloin, että tämä ikuin kiertokulku on sängen yksitoikkoinen, rasittava ja onneton, ja sentähden on olemassa se ratkaisu, jota sanotaan *nirvaanaksi*. Ehkä moni buddhalainen ajattelee samalla tavalla kuin useat eurooppalaiset oppineet, että nirvaana merkitsee kaiken elämän lakkaamista, että ihminen siis voi vapautua ja pelastua tuosta ikuisesta elämän ja kuoleman kiertokulusta pääsemällä nirvaanaan. Nirvaana on jokin tila, joka on saavutettava, ja se on jokseenkin sama kuin olemattomuus, siis tyhjäksi tuleminen. Eurooppalaisten oppineiden mielestä buddhalaiset ovat niin suuria pessimistejä elämän suhteen, että he eivät näe elämällä olevan muuta ratkaisua kuin siitä pääsemisen. Se on heidän mielestään ainoa keino ratkaista elämän kurjuus. Kristityt sitä vastoin ovat yhdeltä kannalta enemmän optimistisiä, koska he ajattelevat, että elämän kurjuus oli ratkaistava siten, että kuolemanjälkeinen elämä tulee onnellisemmaksi; mitä enemmän ihminen kärsii, mitä autuammin hän kuolee, sitä onnellisemmaksi hän voi tulla Jumalan luona. Mutta vastapainona heillä on sitten se, että on olemassa päinvastaisessa tapauksessa ikuin kadotus. Ennen sanottiin sitä ikuisiksi helvetiksi. Mutta luulen, että kristityt nyt ajattelevat kadotusta jonkinlaiseksi olemattomuudeksi; että se tulee niiden rangaistukseksi, jotka eivät ole osanneet uskoa ja olla elämässään, niinkuin Jumala tahtoisi. Buddhalaiset ajattelevat, että kaikki ihmiset oikeastaan katoavat. – Kumpikaan näistä näkökannoista ei saata pitää paikkaansa, kun ajattelee ikuista elämää. Sillä jos ajattelemme, että ikuin elämä on sama kuin ikuin, jatkuva kestävyys, ikuisesti jatkuva olemassaolo, silloin on mahdotonta, että se voisi alkaa ajassa. Kuinka se, mikä ikuisesti jatkuu, voisi millään tavalla alkaa. Silloin olisi kuin monia ikuisuuksia, ei ainoastaan yksi ikuisuus, joka on ulkopuolella kaikkea aikaa. Joskus voisi jokin ikuisuus alkaa jollekulle olennolle, ja se on loogillinen mahdottomuus. Ikuisuuksia ei voi olla monta, vaan yksi. Siis sellaisen olennon, joka on ikuin, täytyy olla ikuisuudesta osallinen, eikä hän voi alkaa ikuisuuttaan missään ajassa. On mahdotonta, että olisimme eläessämme ajallisia olentoja ja kuoltuamme olisimme ikuisia. Se on loogillinen mahdottomuus. Joko olemme eläessämme ajallisia olentoja ja silloin myös kuoleman jälkeen, taikka olemme tässä elämässämme jo ikuisia olentoja ja sitten myöskin kuoleman jälkeen.

Nyt olemme itse asiassa huomanneet – kun katselimme kuolemanjälkeistä elämää –, että olemme sekä ajallisia että ikuisia olentoja. Meissä on tämä ajallinen olemus, ja tämä ajallinen olemus elää ensin tässä näkyvässä maailmassa, sitten kuolee tästä pois, siirtyy näkymättömään maailmaan ja elää siellä aikansa, kunnes se haihtuu ja kuolee. Meidän persoonallisuutemme, jonka jokainen hyvin tunnemme omaksi itseksemme näkyvässä elämässä, ei saata olla ikuin. Se alkaa ajassa, silloin kun tulemme tietoisiksi omasta itsestämme. Ei se edes ala heti, vaan myöhemmin, kun alamme sanoa itsestämme »minä». Ensin nimitämme itseämme vain nimellämme, ja olemme puoleksi tajuttomia vielä silloin. Vasta sitten, kun lapsena itsessämme on herännyt minätajunta, voimme sanoa, että meissä on alkanut inhimillinen elämä; ja se on alkanut ajassa; silloin se myöskin luonnon pakosta loppuu ajassa. Se ei lopu näkyvän ruumiin kuollessa, vaan elää kauan aikaa kuoleman jälkeen. Se elää siihen saakka, kunnes se loppuu kuvaamattomaan onneen. – Meidän ajallinen elämämme loppuu aina suurimpaan autuuteen ja onneen. Mutta se myöskin lopettaa ajallisen elämämme ja persoonallisuutemme haihtuu, sentähden että se saa kuin esimakua ikuisuudesta. Se ei kestä sitä ikuisuuden elämää, sillä se tietää, että on olemassa ainoastaan yksi ikuisuus, joka on ikuin; ja sitä meidän persoonallinen tajuntamme ei kestä. Jossakin uskonnossa sanotaan, että Jumala on kuin elävä tuli, ja että ihminen ei voi katsoa Jumalaa silmiin, ihminen ei voi katsoa Jumalan elävää tulta haihtumatta, kuolematta. Kun ihminen näkee Jumalan, tuon jumalallisen tulen, hänen täytyy palaa, haihtua olemattomiin. Niin tapahtuu joka ihmiselle kuolemansa jälkeen. Kun hän on elänyt taivaselämänsä loppuun, hän joutuu niin suureen onnen tilaan, että hän tuntee Jumalan, Jumalan läsnäolon, Jumalan tulen, ja sitä hän ei kestä. Silloin hän todellisesti kuolee, haihtuu. Mutta hänessä on jotakin, joka ei haihdu. Se on hänen iankaikkinen henkensä, jota hän ei ole tuntenut elämänsä aikana. Jos hän ei ole sitä tuntenut, hän ehdottomasti kuolee.

Persoonallisena olentona ihminen ei ole kuolematon olento; ei pidä ajatella, että ihminen sellaisena, sillä nimellä, kuin olemme ja elämme nyt, olisimme kuolematomia olentoja. Se on liian itserakas ja persoonallinen ajatus. Näin tosin kristikunnassa uskotaan. – Nuorena esimerkiksi kysyin: »Miten on mahdollista, että minä epätäydellisenä olentona voisin elää Jumalan taivaassa ja suorittaa noita tanssi- ja laulutehtäviä? Minähän olen epätäydellinen olento.» Silloin kaikki, ei ainoastaan vanhat tädit, vaan teologit, sanoivat: »Kas, silloin viimeisenä tuomiopäivänä, kun Kristus herättää sinut kuolleista ja puhdistaa sinut, pääset kaikesta synnistä, itsekkyydestä, pahasta, ja olet muuttunut ikuisesti olennoiksi.» – »Jaa, mutta sittenhän minä en ole oma itseni.» – »Olet, olet oma itsesi, vaikket kykene, etkä saa syntiä tehdä.» – Tämä jäi hieman hämäräksi minulle. Tunsin itseni epätäydelliseksi olennoiksi, – »ja sitten kadottaisin viimeisenä tuomiopäivänä kaikki, mitä minussa oli pahaa. . .» Minua puistatti ajatus, että minun niin epätäydellisenä kuin olin, täytyisi olla ikuisesti olemassa. Jo silloin nuorena en osannut uskoa siihen. – Tämä on itse asiassa ensimmäinen suuri opetus, minkä saamme, kun oikein tutkimme kuoleman jälkeistä elämää. Me olemme kuolevaisia, mutta ikuinen elämä on olemassa. Ikuinen elämä, jumalallinen elämä on kyllä olemassa, mutta me emme pysty ottamaan siihen osaa. Eikö sitten meillä ole mitään mahdollisuutta ottaa osaa jumalalliseen elämään? Kuinka on, kun kuitenkin esimerkiksi meidän kristinuskossamme aivan nimenomaan luvataan meille iankaikkinen elämä? Kuinka on ymmärrettävissä, että emme kykene ottamaan siihen osaa? – On havainnollinen todellisuus, uskomme mitä tahansa, kun katsomme ihmistä kuolevana ja kuolemanjälkeisessä tilassa, että hän haihtuu. Hän ei kestä elää ikuisesti. – Mutta kysymme: miten on asia, eikö ihminen kykene elämään ikuisesti, kun kaikki uskonnot lupaavat hänelle ikuista elämää? Kaikissa uskonnoissa sanotaan, että ihmisen tulee saavuttaa iankaikkinen elämä; ihminen on kuolematon olento. – Ja tosiaan, ihmisessä on tuo kuolematon henki, ihminen itse sisimmässään on se. Kuinka on selitettävissä, että hän ei kuitenkaan ole kuolematon tänä persoonallisena, tajuisena olentona? – Selitys on tietysti siinä, että hän ei tunne tuota ikuista henkeä itsessään. Hän ei ole osannut yhtyä siihen. – Onko se yhtyminen sitten mahdollinen? – Kun tarkemmin ajattelemme, mitä kaikki uskonnot – ainakin niiden viisaat perustajat – ovat opettaneet, huomaamme, että ne ovat juuri tahtoneet opettaa, kuinka saavutamme sen iankaikkisen elämän ja voimme yhtyä siihen Jumalaan, iankaikkiseen henkeen, täydelliseen ihmiseen, Jumalan kuvaan – kuinka tahdomme nimittää sitä –, mikä meissä on. Kaikki uskonnot ovat puhuneet siitä tiestä, joka vie ikuisen elämään. Ja kysymme: eikö sitten todellisuudessa ole tuollaista tietä olemassa?

Kun katselemme ihmisiä kuolemanjälkeisessä tilassaan, huomaamme, kuinka jokainen ihminen, joka lähtee maan päältä, elää siellä aikansa ja syntyy takaisin. Emme osaa tutkia jokaista nykyään elävää ihmistä hänen tulevaisuutensa suhteen, mutta voimme tutkia menneitä sukupolvia kuitenkin, ja näemme, kuinka ihmiset ovat aina syntyneet ja kuolleet, haihtuneet ja taas syntyneet. Onko se aina vain niin? – Ei. – Kun tutkimme lähemmin vielä tuota kuolemanjälkeistä kohtaloa, huomaamme, että on joitakuita ihmisiä aina ollut – ja niiden ihmisten lukumäärä on aina lisääntynyt –, jotka eivät haihdu, kun he joutuvat kosketuksiin ikuisen elämän kanssa. – Millaisia ovat ne ihmiset, jotka eivät kuole silloin, kun kaikki yleensä kuolevat? – Silloin teemme sen havainnon, kun katselemme heidän kuolemanjälkeistä tai maallista elämäänsä, että he ovat niitä ihmisiä, jotka todella ovat seuranneet jonkun viisaan, jonkun mestarin jälkiä, jotka todella ovat kulkeneet jonkun ihanteen jäljessä ja toteuttaneet sitä, jotka todella ovat kasvattaneet itseään ihmisiksi. Me huomaamme suureksi hämmästykseksemme ja iloksemme, kun tutkimme näitä asioita, että on aina ollut muutamia ihmisiä, jotka eivät kuole. – Mitä se merkitsee, että he eivät kuole? – Se merkitsee, että kun he sitten taivaallisen olotilan jälkeen nousevat ylös omaan henkeensä, heidän persoonallinen minätajuntansa ei haihdu, vaan pysyy elävänä siinä; ja näemme kuinka se loistaa ja kuinka he ovat kuolematomia olentoja. Ja kun katselemme heidän elämäänsä, huomaamme, että he ovat kokeneet tuon asian jo maan päällä eläessään. He eivät voisi kuoleman jälkeen, taivastilan loppuessa nousta noin tietoisina ikuisen henkeensä, elleivät he olisi kokeneet sitä jo jonkin verran maallisen elämän aikana. He ovat jo maallisen elämänsä aikana kohonneet siihen iankaikkiseen elämään. Ja silloin meille selviää ikuisen elämän salaisuus. Se ei ole ehdottomasti alati jatkuva elämä, vaan jokin dynaaminen todellisuus, voimatodellisuus, joka aina on olemassa, ja joka voi laskeutua meihin ajassa eläessämme. Me elämme täällä ajassa, ja ikuinen voima koskettaa meitä ja tulee meihin jo tässä ajassa. Se voi jälleen poistua meistä ja nousta omaan ylitaivaalliseen

tilaansa. Mutta kuoleman jälkeen se odottaa meitä. Mutta myöskin voi olla esimerkiksi siten, että on ihmisiä, jotka maallisessa elämässä ollessaan ovat kokeneet tuota dynaamista elämää, ja jos se on mennyt heiltä pois, he ovat kokeneet sitä uudestaan. Ja muutamissa ihmisissä se on alituisesti. He elävät täällä ikuista elämää. – Sen selvän ratkaisun huomaamme, että se ihminen, joka kuoleman jälkeen elää ikuista elämää, elää myöskin täällä maan päällä sitä. Ikuinen elämä on ajan yläpuolella, mutta se voi laskeutua aikaan. Ja silloin myöskin huomaamme, että se ikuinen elämä, joka ihmisessä on, muuttaa hänen kuolemanjälkeisen elämänsä. – Meidän täytyy aivan erikoisesti sitten kuvata sellaisen opetuslapsen – jos niin sanomme – kuolemanjälkeistä tilaa. Mutta meidän mieleemme kiintyy ensin toiseen kysymykseen.

Millä tavalla on sitten tämä ikuinen kosketus, ikuinen elämä saavutettavissa, koska se pitää saavuttaa tässä näkyvässä elämässä. Sitähän ei voi saavuttaa kuoleman jälkeen, jollei ole kokenut sitä tässä elämässä? Kuinka voimme elää ikuista elämää jo täällä maan päällä ollessamme? – Silloin kun teemme tämän kysymyksen, kaikki suuret uskontojen perustajat ja opettajat astuvat eteemme aivan toisessa valossa. Kaikki suuret opettajat ovat opettaneet jotakin todellista. Ja meidän huomiomme kiintyy ensin siihen, että kaikki suuret uskontojen perustajat ja muut suuret mestarit ovat aina opettaneet samaa asiaa eräässä mielessä. He ovat aina opettaneet, että ihmisen tulee luopua kaikesta pahasta ja pyrkiä kaikkeen hyvään. Se on heidän ainainen opetuksensa. Ei kukaan suurista viisaista ole koskaan sanonut: elä missä himoissa tahansa, kuinka suurissa paheissa tahansa; kunhan kadut viimeisenä minuuttina kuoleman hetkellä, niin pääset ikuiseen taivaaseen. Päinvastoin ovat kaikki yhdellä suulla sanoneet: sinun pitää luopua himoista, paheista ja kaikesta itsekkyydestä; sinun tulee muuttaa elämäsi ja elää siveellistä elämää; eikä elää ainoastaan tavallista siveellistä elämää, joka näyttää ihmisten silmissä siltä, vaan siten, että alati kasvatat itseäsi ja pyrit eteenpäin hyvässä ja totuudessa. – Näin ovat itse asiassa kaikki suuret uskontojen perustajat opettaneet, minkä näemme, kun tarkemmin tutkimme uskontoja. Jos tutkimme kaikkia vanhoja uskontoja yhdeltä puolen ja sitten Jeesus Kristuksen opettamaa elämää toiselta puolen, huomaamme kyllä pienen eron. Kaikki kyllä teroittavat siveellisyyttä, kaikki teroittavat itsekasvatusta. Ajatelkaamme erästä esimerkkiä. Me muistamme kaikki, kuinka juutalaisten uskonnon käskyissä opetetaan esimerkiksi näin: älä varasta; älä tapa; älä himoitse naapurisi vaimoa. Ja sitten: kunnioita isääsi ja äitiäsi, jotta kauan eläisit ja menestyisit maan päällä. Me huomaamme – mainitsin ainoastaan muutamia Mooseksen kymmenestä käskystä –, että tämä näkyvä elämä asettuu niinkuin niiden taustaksi. – »Älä varasta». Sitä ei tule tehdä näkyvässä elämässä, jossa on kaikki tavara. – »Ei pidä himoita toisen vaimoa.» Se koskee juuri tätä näkyvää elämää. – »Sinun pitää kunnioittaa isääsi ja äitiäsi.» Ja sanotaan nimenomaan, »että sitten menestyisit maan päällä.» – Näissä käskyissä puhutaan nimenomaan tästä näkyvästä elämästä. Tosinhan kaikissa käskyissä puhutaan yleensä näkyvästä elämästä, mutta nämä käskyt asettavat selvästi tämän nykyisen elämän kaiken taustaksi. . . . että sitten kauan elät.» Siinä on selvä lupaus. Jos kunnioittaa isäänsä ja äitiään, niin elää kauan tämän maan päällä. Tässä on kuitenkin aivan siveellinen tarkoitus. Epäilemättä se on itsekasvatusta. – Jokaisella ihmisellä voi olla halu tappaa toinen, jos tuo toinen on loukannut häntä tai tehnyt hänelle vääryyttä. Hän saa kuulla: älä tapa, vaan kasvata itseäsi, älä anna sille halulle myöten. Se on aivan passiivinen käsky. – »Kunnioita isääsi ja äitiäsi, jotta kauan eläisit ja menestyisit maan päällä.» Se voi olla monelle ihmiselle vaikeaa, mutta hän kasvattaa itseään sitä käskyä noudattamaan. Tosin tuo lupaus »että kauan eläisit ja . . . » tympäisee meitä, se kun vetoaa ihmisen itsekkyyteen. Sitä vartenko, että itse eläisin maan päällä kauan? Ja tätä käskyähän pidetään erikoisen suurena ja erinomaisena käskynä. Jos siihen ei olisi liittynyt tuota lupautta, olisi se siveellinen käsky, mutta tuo lisäys ottaa kaiken siveellisyyden pois siitä käskystä. Se tekee siitä kuin jonkinlaisen arpapelin – »että voitat, jos teet niin ja niin». Se on ikäänkuin jotakin kauppahommaa. – Mutta joka tapauksessa nuo käskyt, mitkä Mooseksen uskonnossa annetaan juutalaisille, ovat siveellisiä käskyjä, ja jos ihminen niiden mukaan koettaa elää, hän kasvattaa itseään. Mutta lisäksi tähän, että sattumaa on, jos hän näitä käskyjä noudattamalla saa kokea ikuista elämää jonakin hetkenä. Tietysti oli juutalaisten uskonnossa paljon muita käskyjä ja näköaloja kirjallisuudessa ja opetuksissa, jotka tekivät ihmiselle mahdolliseksi ikävöidä ikuista elämää aivan passiivisella tavalla. Missä on meillä itse asiassa niin kaunista ja runollista uskonnollista kirjallisuutta kuin juutalaisilla. Vanhan Testamentin kirjat, ja monet muut, joita ei ole Vanhassa Testamentissa, ovat todistuksina siitä, että juutalainen sielu oli erinomaisen hurskas ja harras. Siinä oli erinomaisen paljon

kaunista. Mooseksen käskyt yksinomaan eivät suinkaan anna mitään täydellistä kuvaa juutalaisten siveellisyysspyrkimyksistä. – Jos ajattelemme jotakuta toista, esimerkiksi Buddhaa tai Zarathustraa, niin huomaamme, että heilläkin on juuri kieltoja, jotka koskevat tätä näkyvää maailmaa; mutta kuitenkin niihin sisältyy suurta itsekasvatusta, jos ihminen noudattaa niitä. – Jokaisessa uskonnoissa on täten ihmiselle annettu tilaisuus kasvattaa itseään ja muuten tutustumalla sen uskonnon pyhiin kirjoihin oppia ja ikävöidä ikuista elämää. – Voimme asettaa Jeesus Kristuksen elämän ja vaikutuksen maan päällä ikäänkuin keskipisteeksi, joka aivan kuin erottaa ihmiskunnan historian kahteen osaan, niinkuin teemme siinäkin, että laskemme ajan ennen ja jälkeen Kristuksen. Kun sillä tavalla teemme, huomaamme, että kaikki vanhat uskonnot ovat aina antaneet sellaisia käskyjä, että kun niitä noudattaa, niin samalla kasvattaa itseään siveellisesti; ja silloin voi epäilemättä, mutta kuitenkin ikäänkuin sattumalta, tulla kokemuksia ikuisesta elämästä. Ei missään uskonnoissa ihmiseltä ole riistetty mahdollisuutta saavuttaa ikuista elämää. Jokaisessa uskonnoissa on opetettu hänelle sellaista itsekasvatusmenetelmää, että hän ikäänkuin sattumalta pääsee kosketukseen ikuisen elämän kanssa. Mutta kun tulemme Jeesus Kristuksen elämään ja opetuksiin, huomaamme jotakin toista. Huomaamme, että asiat kokonaan muuttuvat, sillä Jeesus Kristus – vaikka kristikunnassa verraten harva ihminen sitä tietää – antoi omat käskynsä, jotka ovat laadultaan ja luonnostaan toisenlaiset kuin edellisten suurten viisasten ja uskonnollisten opettajien. Jeesus Kristuksen viisi käskyä, jotka ovat vuorisaarnassa, ovat heti sitä laatua, että ne eivät vetoa ollenkaan tähän maalliseen elämään. Sentähden, kun joku tavallinen kristitty kuulee ne mainittavan, hän kuin hengessään työntää ne luotaan ja ajattelee: »Mitä ihmettä! Mitä koko elämästä tulisi, jos niitä noudattaisin? Nehän ovat aivan epäkäytännöllisiä käskyjä. Ei niitä voi noudattaa!» – Ja hän mielellään ajattelee, että onhan tosin Matteuksen – ja muissakin evankeliumeissa – puhuttu tällä tavalla, mutta ei Jeesus ole voinut tarkoittaa, että eläisimme niiden mukaan. – »Mitä tulee elämästä, jos rupeamme elämään vuorisaarnan käskyjen mukaan. Johan nyt!», ihmettelevät kaikki kristityt ja kaikki uskovaiset. – Harva se uskovainen, joka todella ottaa ne toden kannalta. – Nämä viisi käskyä ovat:

Ensin: »Älä suutu koskaan.» Älä vihastu veljellesi, ei mistään syystä, ei millään tavalla, ei minkään asian nimessä. »Mahdotonta!», ajattelevat tavalliset ihmiset. »Sehän on aivan mahdotonta. Kuinka voisi olla suuttumatta? Täytyyhän minun suuttua, jos joku ryöväri ryöstää minulta lompakon taskusta; ja kuinka en suuttuisi, jos lapseni esimerkiksi tekee jonkinlaisia kolttosia?» – Kun tähän kohtaan menemme, silloin vanhemmat huomaavat, että ei ole oikeastaan hyvä kasvatuksen kannalta, että suuttuu. Jos näyttää suuttumustaan, ei voi lastaan kasvattaa. Lapsi huomaa: »Sinä olet tunteiden vallassa. Asia ei ole oikea. Sinä komennat, että minä en saa tehdä sitä tai sitä. Sehän ei ole ehdoton totuus ollenkaan. Miksen saisi rikkoo vaikka kaikki lasit kaapissa?» Siinä samassa ihminen menettää kasvatustensa, jos hän todella suuttuu, sillä lapsi kuuntelee ainoastaan, jos hänelle voi rauhallisesti osoittaa, että hän on tehnyt väärin. Silloin lapsi ottaa asian toden kannalta, ja silloin vanhemmat voivat ymmärtää, että suuttuminen ei ole viisasta. Mutta vanhojen ihmisten kesken se on aivan luonnollista. – Ja nyt Jeesus Kristus sanoo ensimmäisessä käskyssään »älä suutu». Siinä ei ole tinkimistä sinne eikä tänne. Millaiseksi elämä muuttuisikaan, jos emme koskaan suuttuisi. Ihmisen täytyy olla nöyrä sydäimestään, jos hän myöntää, että tämäkin näkyvä elämä voisi olla paratiisi.

Toinen Jeesuksen käsky on: »Älä katso naista himoitaksesi.» Sen voimme lausua myöskin toisilla sanoilla – sillä Jeesus selittää sitä käskyä vuorisaarnassaan: »Älä ole epäpuhdas ajatuksissasikaan.» – »Hohhoo, hohhoo», ajattelevat monet miehet ja hymyilevät sisässään. »Se on oikein höpsöistä, yliluonnollista tai taivaallista, jota ei kukaan ihminen voi toteuttaa. Meillä on himomme syntymästämme saakka; ja kuinka me emme ajatuksissakaan himoitsisi?» – Tämä käsky on vielä vähemmän ymmärrettävissä. Ja mies tuntee itsensä arvossaan loukatuksi, jos hänen pitäisi olla sellainen siveä neitonen, ettei saisi edes katsoa naista. »Mitä nautintoa siitä voisi olla. Mitä naurettavia pyhimyksiä meidän pitäisi olla?» – »Nuori nainen», »nuori tyttö», ei ole noissa sanoissa käytetty, sillä nuori tyttö ei katso miestä himoitakseen. Niin kauan kuin hän ei ole mieheen yhtynyt, hän ei tiedä ollenkaan sellaisesta. En tiedä millaisia nykyaikaiset ihmiset ovat. Ainakaan, kun minä olin nuori, ei tyttö katsonut miestä himoitakseen. Ehkä on nykyäänkin

niin; se tuntuu luonnolliselta. Ja sentähden juuri miehet ajattelevat, että tyttöjäkö heidän pitäisi olla; elämä muuttuisi silloin ihan narripeliksi. He eivät ymmärrä tätä käskyä. Ja kuitenkin Jeesus Kristus, joka ei esiinny heidänkään silmissään minään pyhimyksenä, selvästi sanoo: »Älä ole ajatuksissasikaan epäpuhdas.» – Ja minä luulen, että kaikki miehet, jotka ovat eläneet jonkin verran ja joilla on harmaat hiukset niinkuin minulla, voivat myöntää, että sellainen käsky on hyvä, kaunis, arvokas, ja ihanaa olisi, jos voisi noudattaa sitä käskyä. Monet miehet voivat vanhempana ajatella, että kyllä se sentään olisi jotakin; se ei ole aivan niin pilventakaista taivasten tavoittelua, jolla ei ole käytännöllistä merkitystä maan päällä; päinvastoin se voisi olla sangen ihmeellistä. Moni mies voi ajatella: »Jospa minä olisin ollut silloin toisenlainen, minkälaista minun elämäni olisikaan. Paljon helpompi olisi minun ollut pyrkiä siihen päämäärään, jota nuoruudessani kuvittelin.» – Kuitenkin meidän täytyy myöntää, että monet miehet naimisiin mentyään alkavat sangen pian ajatella juuri puhtauden arvoa. He huomaavat silloin, että puhtaus teoissa ja ajatuksissa itse asiassa on miehekästä. Se on tavattoman miehekästä. Minä uskon, että jokainen naimisissa oleva mies, joka todella rakastaa vaimoaan, ja joka on saanut lapsen tai pari, ymmärtää, kuinka arvokasta ja miehekästä on olla himoista vapaa. – Ja Jeesus ei ole käskyssään tinkinyt mitään.

Kolmannessa käskyssään Jeesus sanoo: »Ei sinun pidä vannoa ja käyttää voimasanoja, vaan puheesi olkoon rehellinen ja totuudenmukainen. Jos jotakin lupaat, älä vanna, vaan sano selvästi ja lyhyesti: »kyllä» tahi »ei». Älä vanna ja sido itseäsi mihinkään.» – »Kuinka mistään mitään tulisi, jos ei tarvitsisi vannoa maan päällä? Kuinka uskaltaisi mennä lääkärin luo, joka ei ole vannonut valaansa? Kuinka uskaltaisi mennä virkamiehen luo, joka ei ole tehnyt virkavalaa? Ja sotamiehet, jotka eivät olisi tehneet valaa, voisivat vaikka omaksi huvikseen pistää minut kuoliaaksi. Ei mitään turvaa olisi missään, jos ihmiset eivät olisi valalla vannoneet tottelevansa niitä ja niitä määräyksiä, että heidät saa ampua – tai mitä siitä seuraa –, jos eivät sitä valaa noudata.» Sellainen on elämä maan päällä. Mutta Jeesus Kristus sanoo: »Älkää vannoko; olkaa puheissanne rehellisiä. Ettehän tiedä tulevaisuudestanne mitään. Jos vannot, että tottelet keisaria, niin hän voi sanoa: »Ammu isäsi»; jos et ammu, sinut ammutaan.» Tietysti jokainen kunnon mies antaa ampua ennemmin itsensä. Mutta kuitenkin on suggestio, että täytyy totella keisaria tai kenraalia niin suuri, että ampuu kenet tahansa, vaikka oman äitinsä. Suggestio on niin suuri, että täytyy voittaa koko oma elämänymmärryksensä: minä olen vannonut, että tottelen aina, mutta nyt päätän, etten ammu äitiäni, enkä tottele. – Tämä on tuulesta temmattu, äärimmäinen esimerkki, joka näyttää hullulta, mutta todellisuus voi olla samanlainen.

Neljännessä käskyssään sitten Jeesus sanoo: »Älä vastusta sitä, joka on paha.» – »No, nythän maailma menee nurin. Tuossa joku hyökkää kimppuuni. Täytyykö minun seistä kuin nolla. No, voin antaa tappaa itseni, mutta jos tuossa on morsiameni, tunnen, että minun täytyy puolustaa häntä.» – Tuumikaa itse tätä asiaa. Keksikää itse esimerkkejä, toistaan hullumpia, ja ajatelkaa ja kysykää sitten: tapahtuuko noin elämässä? Onko se tavallista? Tapahtuuko niin, että aina, kun kävelemme kadulla, niin joku hyökkää kimppuumme ja ryöstää morsiamemme. Onko se niin tavallista, että se heti tekee tuon käskyn mitättömäksi, vai onko se kovin harvinaisia tapauksia, poikkeuksia, jotka todistavat toisin? Käsky on selvä: »älä vastusta pahaa». On täydellinen poikkeustapaus, että esiintyy sellaista pahaa, jota täytyy vastustaa.

Jos nyt esimerkiksi päätämme, että noudatamme ensimmäistä käskyä: »Älä koskaan suutu» –, se ei ole siinä silmänräpäyksessä tehty. Jolla on kiivas luonne, ei se yhtäkkiä muutu. Jos hän päättää tänään, että hän ei enää koskaan suutu, hän ei heti osaa pysyä päätöksessään. Kestää vuosikymmeniä, ennenkuin hän on voittanut itsensä täydellisesti. – Ei toinenkaan käsky ole niin helposti noudatettavissa, ei myöskään kolmas ja neljäs. Meidän ei pidä peljätä sitä, että lankeamme, vaan sitä, että emme uskoisi käskyyn ja ettemme nousisi lankeemuksestamme ylös. Lankeaminen on aivan luonnollinen asia ihmiselle, joka vielä käy kehityksen koulua. – Sanotaan, että ihminen tekee syntiä. Mutta vastaava kreikkalainen sana tarkoittaa sanatarkasti: ampua maaliin, siihen osumatta. Siis ainoastaan sellainen ihminen, joka todella pyrkii päämäärään, ottaa noudattaakseen esimerkiksi ensimmäistä käskyä: »Älä koskaan suutu». Joka ottaa sen käskyn noudattaakseen, on kuin ampuja, joka ampuu maaliin. Hän ei ensin osaa ollenkaan sitä. Siis hän tekee syntiä sitä käskyä vastaan. Mutta se synnin teko ei tuomitse häntä, vaan se on kuin arvomerkki hänelle, joka

näyttää, että hän yrittää jotakin. Sillä joka kerta, kun hän on langennut, hän taas tempaisee itsensä irti lankeemustilastaan ja sanoo itselleen: toisella kertaa koetan paremmin. Ja hän aina miettii sitä suuttumattomuutta, ja sillä tavalla hän vähitellen oppii.

Jeesuksen viides käsky on: »Älä vihaa muukalaisia.» Älä – niinkuin voisi sanoa – käy sotaa muukalaisia, vastaan. Älä rakasta ainoastaan omia kansalaisiasi, vaan kaikkia, vihollisiasikin. Rakasta niitä ihmisiä, jotka asuvat maasi rajojen ulkopuolella, jotka ovat samanlaisia ihmisiä, kuin itse olet. Älä tahdo mitään pahaa heille. Niinkuin luonnostasi rakastat omia kansalaisiasi, lähimmäisiäsi, opi rakastamaan samalla tavalla kaikkia, myöskin vieraita. – Tämä on käsky, joka sanottuna nykyajan kristitylle herättää hänessä ajatuksen: mihin tämä kaikki vie, jos emme saa vastustaa vihollisia, jotka hyökkäävät. Kaikenlaisia kuvia nousee mieleen. Mutta kun Jeesus sanoo käskynsä, siinä ei ole mitään tinkimistä. Hän on nimenomaan sanonut: »Rakasta kaikkia.»

Kun katselemme kaikkia näitä käskyjä yhdessä ja ajattelemme, missä ne eroavat vanhojen aikojen käskyistä ja neuvoista, niin toteamme, että ne ovat sellaisia nimenomaisia käskyjä ja neuvoja, jotka eivät vetoa meidän inhimilliseen ymmärrykseemme, meidän persoonalliseen sieluunne, vaan johonkin, joka on meissä sisällä, meidän takanamme, meidän yllämme, siihen, jota olemme oppineet sanomaan korkeammaksi minäksi. Ne käskyt vetoavat puhtaaseen inhimillisyyteemme ja tekevät meistä heti ihmisiä. Emme ole enää itsekkäitä persoonallisuuksia, vaan me olemme ja meidän täytyy olla ihmisiä. Jos täytämme näitä käskyjä ja osaamme niitä ymmärtää, samalla myöskin olemme kuin ymmärtäneet, mitä ihminen on, sillä ne vetoavat meidän sisimpään itseemme. Ne eivät ole sellaisia käskyjä, jotka opettavat meitä kasvattamaan itseämme ulkoapäin näissä ulkonaisissa oloissa, vaan ne tulevat ikäänkuin taivaasta, ikuisesta elämästä, ja sanovat: näin on ikuisessa elämässä. – Ja sellainen ihminen tässä kristikunnassa, joka alkaa – etsittyään totuutta ja löydettyään Jeesuksen käskyt – elää niiden mukaan, on niinkuin sanottu Jeesus Kristuksen opetuslapsi; ja sellainen ihminen etenee varmasti sillä tiellä, ja hän varmasti saa kokea tuota ikuista elämää. Ikuinen elämä laskeutuu häneen yhä uudelleen. Mitä intensiivisemmin hän noudattaa Jeesuksen käskyjä, sitä useammin hän saa kokea ikuista elämää ja hengessään tulee nostetuksi taivaaseen. Ja sitten, kun katselemme hänen ulkonaista elämäänsä, näemme, että se ei mene hukkaan, vaan että hän siinä ulkonaisessa elämässään tekee työtä. Hän lähtee siksi tietoisena ulos fyysisestä ruumiistaan ja herää siksi tietoiseksi, että hän voi oppia työtä tekemään. Mitä työtä opetuslapsi, joka on ulkona ruumiistaan, saa oppia tekemään? Hän saa oppia – niinkuin sanotaan – saarnaamaan sielulle, kuolleille vankeudessa. Jo edellä oli puhetta siitä, mitä tämä vankeus on. Se saarnaaminen ei ole sitä, että nousee saarnatuoliin ja puhuu niinkuin pappi. Ei, vaan se merkitsee sitä, että hänen täytyy käydä yksityisesti kuolleiden luona. Hänen mestarinsa sanoo hänelle: auta tuota. Ja silloin yksi auttaa yhtä, toinen toista, yksi lähtee sen ja sen sielun luo, toinen toisen. Alussa he seisovat melkein kuin nollina, eivätkä tiedä mitä tehdä; mutta niin paljon kuin heissä on rakkautta, he oppivat tietämään, mitä tehdä. Rakastava löytää keinoja, ja he osaavat puhua heille. Alussa nuo vankeudessa olevat sielut eivät mitään kuuntele, vaan elävät niin omissa hirveissä mielikuvissaan, etteivät osaa kuunnella. Ja monta yötä ja paljon aikaa voi mennä tuolta auttajalta, ennen kuin hän saa vainajan vähän kallistamaan korvaansa. Mutta kun hän on saanut kuolleen huomion herätetyksi, alkaa vähitellen auttamis- ja vapauttamistyö. Se on aivan psyykkistä laatua. En voi nyt viitata minkäänlaiseen esimerkkiin, vaan on tyydyttävä yleiseen kuvaukseen. – Kun tällainen opetuslapsi kuolee, hänen kuolemanjälkeinen elämänsä on toisenlainen kuin muiden, sillä hän on elänyt ikuista elämää maallisenkin elämänsä aikana. Kuollessaan hän astuu heti ikäänkuin vertauskuvallisesti puhuen, niinkuin Jeesus sanoi – suuriin pitoihin, jotka jokin kuningas on valmistanut. Niissä pidoissa kaikki ovat puettut häävaatteisiin, ja niihin ei kukaan voi tulla ilman häävaatteita. Todella ne ihmiset, jotka opetuslapsina kuolevat, puetaan heti häävaatteisiin, hääpukuun, inhimilliseen pukuun. (On sanottava, että se puku ei ole länsimaalainen frakki, vaan pikemminkin itämaalaisen viitan tai vaipan näköinen.) Se on eri asteissa erivärinen, mutta se on kuin arvokas viitta. Ne kuolleet, jotka ovat sillä tavalla kuoleman jälkeen häävaatteisiin puettuja, ovat – kuinka sanoisi – kuin auttavia enkeleitä kuolleiden valtakunnassa. He tekevät siellä työtä, ovat auttajia, opettavat sekä eläviä että kuolleita. Ja sitten – jos he eivät vielä ole itsekasvatuksessaan menneet niin pitkälle, että heidän ei tarvitse syntyä uudestaan maan päälle – he myöskin sulautuvat tuohon korkeampaan itseensä täydellisesti, mutta

usein ilman taivastilaa. He eivät tahdo kuluttaa aikaa omaan taivastilaansa. Heidän taivaansa on siinä, että saavat tehdä työtä. He luopuvat siitä suuresta onnesta, joka tulisi heidän osakseen; ja kaikki se voima, mikä olisi tyhjentynyt heidän omaan onneensa, tulee heidän minäänsä, kun he syntyvät jälleen maan päälle. He syntyvät jälleen, koska he eivät ole vielä päättäneet itsekasvatustaan täydellisyyteen, ja täällä he jatkavat pyrkimyksiään, itsekasvatustyötään. He ovat niitä ihmisiä, jotka käytännössä ratkaisevat ikuisen elämän kysymyksen. He ovat niitä ihmisiä, jotka siellä ikuisuuden maailmassa tapaavat loistavia olentoja, jumalia, mestareita – äärettömän korkeita olentoja. En tiedä, millä nimellä nimittäisin niitä, jotka elävät noissa korkeissa maailmoissa ja sieltä myöskin johtavat meidän ihmiskuntaamme, niinkuin kaikkien muiden ihmiskuntien ja aurinkokuntien elämää ja tehtäviä.